

ชื่อเรื่อง “คำสอย” ประมวลวรรณกรรมมุขปาฐะในจังหวัดกาฬสินธุ์
“KAMSOI” Oral Tales Literature Summary in Kalasin Province

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๑

บทคัดย่อ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ : การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม: กรณีศึกษา “คำสอย” ประมวลวรรณกรรมมุขปาฐะในจังหวัดกาฬสินธุ์ (The Research Study of Participating Culture Network Community For Cultural Management: “ KAMSOT” for Compiling Oral Literature in Kalasin Province)

“คำสอย” เป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษา ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แฝงไว้ด้วยอารมณ์ขัน แสดงให้เห็นปฏิภาณกวีของชาวบ้านอย่างแท้จริง คำสอยมักจะเป็นประโยคสั้น ๆ ที่คล้องจองกัน กลอนสอยบางกลอนฟังแล้วทำให้ทราบถึงปรัชญา ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อรวบรวมคำสอยที่ได้มาจากการพูดของปราชญ์ชาวบ้านนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ (๒) เพื่อรักษาสืบทอดวัฒนธรรมคำสอยของจังหวัดกาฬสินธุ์ (๓) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำสอยแต่ละบทกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น และ (๔) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานระหว่างวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้รู้ และหรือปราชญ์ชาวบ้าน หมอแคน หมอลำและหมอสอย รวม ๔ กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า

๑. องค์ประกอบทางด้านวรรณกรรมของคำสอย

ในด้านฉันทลักษณ์คำสอยมีลักษณะคล้ายกาพย์เห็ดของอีสาน กล่าวคือ วรรคหนึ่งมี จะมิตั้งแต่ ๗ ถึง ๑๐ คำ คำสอยบทหนึ่งจะมีกี่วรรคก็ได้ ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องที่ต้องกล่าวถึง ตั้งแต่ต้นจนจบคำสุดท้ายของวรรคจะส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งในวรรคต่อไปจนจบใจความในฉันทลักษณ์ วรรณกรรมคำสอยของภาคอีสานไม่บังคับ เอก โท ตรี ลหุ หรือข้อบังคับอื่นใดทั้งสิ้น เพราะเป็นวรรณกรรมเสรีของชาวบ้าน สร้างโดยชาวบ้าน และชาวบ้านก็เป็นคนใช้

ขนบนิยมในการแต่ง ก่อนการสอยจะต้องมีคำขึ้นต้นด้วยคำว่า “สอย...สอย” ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนั้นเพื่อเรียกความสนใจก็จะมีกรขึ้นต้นด้วยการรำวืด เช่น “ตริ...ตริ...ตริ หรือ “กิว...กิว...กิว...กิว” แล้วต่อด้วยคำสอย สำหรับคำลงท้ายจะนิยมลงท้ายด้วยคำว่า “นี่...กะสอย” หรือ “อันนี้...กะสอย” หรือ “จักหน้อยสอยอีก” ซึ่งจะต่อท้ายกลอนสอยหรือไม่ก็ได้

๒. ประเภทคำสอย

คำสอยจัดแบ่งได้ตามลักษณะประเภทคำสอยคือ คำสอยที่ไม่เกี่ยวกับเพศ และคำสอยที่เกี่ยวข้องกับเพศ คำสอยมักจะใช้ถ้อยคำตรง ๆ ชัดเจน ไม่อ้อมค้อม กลอนสอยมักจะเป็นประโยคที่คล้องจองกันตรงไปตรงมา มีความคมคายลึกซึ้ง ให้คิดเตือนใจ อาจจะเป็นสุภาษิต คำพังเพย และสาระที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

๑. ด้านบทบาททางสังคม พบว่า คำสอยมีส่วนสร้างความบันเทิงใจ อันเป็นบทบาทที่ชัดเจน แล้วยังมีบทบาทในด้านอื่น ๆ อีกหลายประการ คือ การสื่อสาร ระบายความเก็บกดทางอารมณ์ และความคับข้องใจ เผยแพร่แนวคิด สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และแสดงถึงเอกภาพทางวัฒนธรรม คำสอยบางบทยังได้แทรกแนวคิด คติสอนใจ และแนวปฏิบัติอันเป็นแบบแผนของค่านิยมทางสังคมไว้ แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้วิถีชีวิตของสังคมอีสานเปลี่ยนไปด้วย คำสอยที่เคยใช้อยู่ในสังคมอีสานมาเป็นเวลาช้านาน เริ่มมีบทบาทลดน้อยลง

หัวหน้าโครงการ ดร.ไพโรจน์ เพชรสังหาร
ประเภทสื่อ ศิลปะการแสดง
ปีงบประมาณ ๒๕๕๑

ลายมือชื่อหัวหน้าโครงการ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑ บททบทวน	๑
ความเป็นมาของการวิจัย	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๓
คำถามหลักในการวิจัย	๓
ขั้นตอนการดำเนินงาน	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
การนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	๔
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำสอย	๕
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม	๖
๓ ระเบียบวิธีการวิจัย	๑๐
รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๐
- ประวัติและความเป็นมาของการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๐
- ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๒
- เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๓
- การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔
ประชากรที่ศึกษา/กลุ่มตัวอย่าง	๑๔
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	๑๕
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๖
๔ ผลการศึกษาและวิเคราะห์	๑๗
ประวัติความเป็นมา	๑๗
รูปแบบและนันทลักษณ์	๑๕
การจัดประเภทของคำสอย	๒๒
๑ คำสอยที่ไม่เกี่ยวกับเพศ	๒๒
๑.๑ ภาษิตคำคม	๒๓
๑.๒ การไม่รู้จักประเมินสภาพในสังคม	๒๔
๑.๓ การไม่รู้จักบาปบุญ	๒๕

สารบัญต่อ

บทที่		หน้า
๔ (ต่อ)	๑.๔ สะท้อนความมีต้นหาราคะ	๒๖
	๑.๕ สะท้อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	๒๗
	๑.๖ สะท้อนสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม	๒๘
๒.	คำสอยที่เกี่ยวกับเพศ	๓๑
	๒.๑ คำสอยเกี่ยวกับสตรี	๓๑
	๒.๒ คำสอยเกี่ยวกับบุรุษ	๓๕
๓.	คำสอยเบ็ดเตล็ด	๔๐
	บทบาทคำสอยที่มีต่อสังคมอีสาน	๔๒
-	บทบาททางการศึกษา	๔๒
-	บทบาททางการเมือง	๔๕
-	บทบาททางเศรษฐกิจ	๔๖
-	บทบาทด้านวัฒนธรรม	๔๗
๕	สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๒
	สรุป	๕๒
	ข้อเสนอแนะ	๕๔
ภาคผนวก		
	ประมวลคำสอยจังหวัดกาฬสินธุ์	๕๕
	บรรณานุกรม	

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำสอย

จากรูวรรณ ธรรมวัตร (ม.ป.ป. : ๗๐) กล่าวว่า การสอยเกิดขึ้นพร้อมกับการชุมนุมเพื่อฟังและชม ลำกอลอน การสอยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมแสดงปฏิกิริยาร่วมในลักษณะพอใจได้มากกว่าการแสดง ปฏิกิริยาอื่น การสอยสร้างจุดสนใจเพิ่มขึ้นตามความสนใจของผู้ฟังมิได้อยู่ที่ตัวบุคคล แต่อยู่ที่เรื่องราวที่นำมา สอย ผู้ฟังจะฟังอย่างตั้งใจเมื่อสอยจบปรบมือโห่ร้องเชียร์อย่างสนุกสนาน ไม่มีใครรำคาญ หรือแสดงความไม่ พอใจทุกคนมีความกลมเกลียวและต่างเปิดโอกาสให้คนมีความกล้ามีคารมคมคายสอย สังคมที่มีการสอยจึง เป็นสังคมที่ให้โอกาสแก่กันและกัน ไม่ผูกขาดความเป็นหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว

ปรีชา จำมามาส (๒๕๒๑) เขียนเกี่ยวกับคำสอยว่า สอย คืออารมณ์ขันอีกแขนงหนึ่งของ ชาวอีสาน เป็นอารมณ์ที่หนักไปทางประชดประชัน เสียดสี ล้อเลียนแบบหยาบ ๆ ให้ครึกครื้น ี้นอาจจะจัด อยู่ในพวกนิทานก้อม (นิทานสั้น) ก็เป็นไปได้ แต่สอยเป็นเรื่องราวที่สั้นแสนจะสั้นกว่านิทานก้อมหลายเท่า ถ้อย□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□□□ สักดีสักคน ผู้ที่สอยได้เก่งต้องมีนิสัยที่ทะเล่ถึงอยู่ ไม่มากก็น้อย คำที่นำมาสอยมักจะผูกข้อความไปเกี่ยวกับเรื่องอย่างว่า(แบบ โจ้จิ้งจอก ชนิตที่วรรณกรรม พิมพ์ดีดตกขอบ ไปเลย) จะสอยแบบสุภาพเรียบร้อยก็ทำได้แต่คนอีสานเขาว่า “บ่เป็นตาชิตแตก” หรือ “ไม่มัน” บุคคลที่ถูกสอยล้อเลียนหรือเปรียบเปรยกระทบใ้ บ่อย ๆ โดยมากแล้วไม่มีใครว่าเกินพอดู แม่ยาย หรือสาว ๆ ที่เล่นตัวจนไอ้หนุ่มหมั่นไส้

อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (๒๕๒๕) เขียนเกี่ยวกับคำสอยว่า คำสอย หรือกลอนสอยจะเป็นประโยคที่คล้องจองกัน เป็นประโยคสั้น ๆ อาจจะเป็นสุภาษิตต่าง ๆ หรือคำพูดแปลกเสียดสีสังคม หรือเป็นคำกล่าวเย้าแหย่ แหย่กันเล่นในหมู่เพื่อนฝูงภายในชุมชนในละแวกนั้นก็ได้ เป็นคำพูดที่ตลกโปกฮา ยังมีคนฮามากยิ่ง ได้รับความสนุกสนานมากขึ้น ถือว่าประสบความสำเร็จในการสอยอย่างงดงาม พร้อมกับการสอยนั้นก็แทรกแนว และ ความรู้ลงไปด้วย คำสอยบางกลอนถ้าฟังแล้วคิดอย่างลึกซึ้งจะทราบถึงปรัชญา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และความเป็นอยู่ของชาวอีสานได้อย่างดี หมอสอยจะพยายามสรรหาคำสอยที่เด็ด ๆ ไว้เสมอ วิธีการสอยเป็น ภาษาพื้นเมือง และต้องขึ้นด้วยคำว่า “สอย... สอย ” เสมอ หมอสอยจะ

ศึกษาว่าเปรียบเทียบที่กวียกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพราะภาษาวรรณคดีโดยทั่วไปแล้ว เป็นภาษาที่ต้องการความงาม ความไพเราะในการใช้ถ้อยคำ สำนวนที่ประณีตกว่าภาษาที่ใช้ทั่ว ๆ ไป

นาควัชระ (๒๕๒๐ : ๒๕ :- ๓๐) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ธีรศึกษาในวรรณคดีว่า วรรณคดีวิจารณ์อาจครอบคลุมไปถึงการศึกษากลวิธี และการแต่งคำประพันธ์หรือฉันทลักษณ์ด้วย โดยศึกษาว่าเปรียบเทียบที่กวียกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพราะภาษาวรรณคดีโดยทั่วไปแล้ว เป็นภาษาที่ต้องการความงาม ความไพเราะในการใช้ถ้อยคำ สำนวนที่ประณีตกว่าภาษาที่ใช้ทั่ว ๆ ไป

ไพบูลย์ อนุฤทธิ์ (๒๕๒๐ : ๓๕-๓๕) กล่าวสรุปความได้ว่า ภาษาอีสานเป็นภาษาหนึ่งที่ใช้พูดกันเป็นส่วนใหญ่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเรียกชื่อภาษาแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น เช่น ภาษาข่า ภาษาข้อ ภาษาผู้ไทย เป็นต้น จึงทำให้ถ้อยคำและความหมายของคำ มีผิดเพี้ยนกันไปบ้างแต่มีลักษณะเด่นบางประการของภาษาไทยอีสาน คือ มีการใช้ถ้อยคำคล้องจอง เพื่อลักษณะและขนาดของสิ่งของ โดยพิจารณา ลักษณะสิ่งของจากการอ้าปาก และคุณลักษณะของสระ มีการใช้ถ้อยคำคล้องจองโดยนำคำเสริมที่ลักษณะเสียงเดียวกันกับคำหลักมาเสริมเข้า ได้คำที่ไพเราะมีความหมายชัดเจน

รัตนา สถิตานนท์ (๒๕๒๐ : ๖) สรุปความได้ว่า สุภายิตพระร่วงมีอิทธิพลต่อความคิดและการดำรงชีวิตของคนไทยหลายยุคหลายสมัยทั้ง ๆ ที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกล่าวได้ว่าคติธรรมหรือปรัชญาในวรรณคดีเรื่องนี้ มีลักษณะคล้องจองกับวัฒนธรรมไทยทุกสมัยที่ผ่านมา จึงคงอยู่ได้ไม่เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา และอีกเหตุผลหนึ่ง คือ โดยแท้จริงแล้ว วัฒนธรรมไทย เฉพาะวัฒนธรรมด้านจิตใจไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากส่วนยังคงลักษณะ เดิมที่มีมาแต่โบราณ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงก็เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรม ทางวัตถุที่กระทบ การศึกษาเรื่องนี้จึงเป็นการสนับสนุนให้รู้จักและเข้าใจลักษณะของวัฒนธรรมไทยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในสุภายิตพระร่วง ได้อย่างชัดเจน

กุหลาบ มลลิกะมาศ (๒๕๒๑) ได้แสดงทัศนะในการศึกษาวรรณคดีวิจารณ์อย่างเป็นขั้นตอน โดยเสนอให้ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี เช่น ประเภทของวรรณคดีสมัยวรรณคดี ธรรมเนียมนิยมในการแต่งทฤษฎีวรรณคดีตะวันตก ข้อมูลประกอบการวิจารณ์วรรณคดี ในส่วนการวิเคราะห์วรรณคดี และประเมินคุณค่าวรรณคดีมีแนวทางในการศึกษาตัวนี้ เนื้อหาจะต้องศึกษาเนื้อเรื่องย่อ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง จุดมุ่งหมายการแต่งสามารถศึกษาได้จากสารัตถะของเรื่อง วิเคราะห์เนื้อเรื่องศึกษาจากโครงเรื่อง สารัตถะของเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก ท่วงทำนองการแต่งตลอดจนการเล่นคำ สำนวนโวหารที่ทำให้เกิดภาพในจิตใจ หรือจินตนาการ และภาพพจน์ เป็นต้น

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร (๒๕๒๑ : ๔๒- ๕๑) กล่าวสรุปได้ว่า วรรณคดีอีสานในยุคต้นหาได้ยาก ส่วนมากจารึกลงในผิวไม้ไผ่ เหมือนทางดินแดนตอนใต้ของประเทศจีนวรรณคดีในยุคต่อมามีที่มาจากพุทธศาสนามากที่สุด รูปแบบ มีโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันออกไป

จารุวรรณ ธรรมวัตร (๒๕๒๒) ได้ศึกษาเพลงกล่อมเด็กอีสาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าเพลงกล่อมเด็กอีสานมีลักษณะเป็นเครื่องบันทึกสภาพสังคมอีสานในอดีตไว้อย่างชัดเจน เช่น ลักษณะของสังคมอีสาน จะ

เป็นสังคมที่ดำรงชีวิตแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ไม่พิถีพิถัน โลกทัศน์ของชาวอีสานจะมีลักษณะเชื่อในอำนาจ บุญกุศล สตรีเพศมีรักเดียวใจเดียว การแต่งงานฝ่ายชายจะต้องไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายหญิง การใช้แรงงานฝ่ายหญิง ทัดเทียมกับฝ่ายชาย ยกย่องอาชีพข้าราชการว่ามีเกียรติกว่าอาชีพอื่น

ัศรยุพา สวัสดิ์พงษ์ (๒๒๒ : ๓๓,๑๐๓) สรุปได้ว่า วรรณกรรมล้านนามี ๗ ลักษณะ ลักษณะแรก □ วรรณกรรมร้อยกรอง มี คำว ซอ กาพย์ โคลง ภาคเหนือ เรียก กะโถง กั้นโถง หรือกระโถง กรรโถง ร่ายและ กลบท ลักษณะที่สอง วรรณกรรมร้อยแก้วมีพระธรรมคำสอนในคัมภีร์เทศน์ ซึ่งทางวัดใช้สั่งสอนประชาชน เรียกว่า ธรรมวัตร ตำนานบันทึกจดหมายเหตุต่าง ๆ วรรณกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรม และจารีตประเพณี คำรา ไซยศาสตร์และโหราศาสตร์ ตำรายาสมุนไพร ยากกลางบ้าน และกล่าวถึงวรรณกรรมท้องถิ่น ภาคใต้ว่าส่วน ใหญ่นิยมแต่งเป็นร้อยกรอง คำประพันธ์ที่นิยมมาก คือ กาพย์ มีการใช้โคลง กลอน ฉันท์ น้อยมากเมื่อ เทียบเคียงกับการใช้กาพย์ เนื้อหาของวรรณกรรมแบ่งไว้อย่างละเอียด มีตำนานประวัติศาสตร์ กฎหมาย ตำรา โหราศาสตร์ พิธีกรรมและจารีตประเพณี ตำรายากกลางบ้าน ตำราเรียน วรรณกรรมคำสอนและสุภาษิต เป็นต้น

ศรีศิลป์ บุญจรรยา (๒๕๒๓ : (๖ - ๑๓) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม กับสังคมว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสภาพสังคมของวรรณกรรมมิได้เป็นไปอย่าง เอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงของสังคมแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำ และความคิดของมนุษย์ที่มีต่อสังคม

สุกัญญา สุขฉายา (๒๕๒๓) เขียนสารคดีวรรณกรรมมุขปาฐะคืออะไร โดยกล่าวถึงการศึกษา วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านมุขปาฐะ พบว่าประวัติศาสตร์การศึกษาวิเคราะห์ วรรณกรรมเริ่มศึกษาวิเคราะห์ ในราวคริสต์ทศวรรษที่ ๑๕ สมัยแรกนิยมวิเคราะห์บทบาทของวรรณกรรม และด้าน โครงสร้างของวรรณกรรม ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ด้านจุดกำเนิดของตำนาน นิทาน และเทพปกรณัม ทำให้เกิดทฤษฎีขึ้น ๒ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีเอกกำเนิด และทฤษฎีพหุกำเนิด ด้านบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะมีบทบาทต่อสังคมมากมายหลายด้าน ได้แก่ ด้านความบันเทิง เพลิดเพลิน ด้านความรู้การศึกษา ด้านการสร้างควมสามัคคีในกลุ่มชน เนื้อหา มีเค้า เรื่องมาจากประวัติศาสตร์ และพฤติกรรมของสังคมนั้น ๆ

ธวัช ปุณโณทก (๒๕๒๕ : ๘ - ๑๓) กล่าวสรุปได้ว่า วรรณกรรมท้องถิ่น หรือวรรณกรรมพื้นบ้าน ชาวท้องถิ่นเป็นผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม เพื่ออ่าน และฟัง โดยมีวัดในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง รูปแบบฉันท ลักษณะ เป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ ส่วนเนื้อหาสาระคตินิยมจะเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา เป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมของภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคเหนือ หรือภาคใต้ ประโยชน์จาก การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ช่วยให้แก่นักมนุษยวิทยาเข้าใจลักษณะของสังคม ค่านิยม ปรัชญาชีวิต และวิถีชีวิต ตลอดจนระบบสังคมของกลุ่มชนท้องถิ่นนั้น ๆ และได้สรุปในการศึกษาจับใจ การ สัมผัสอย่างชัดเจนตามกฎเกณฑ์นั้นมีมากขึ้น ในยุคหลัง

สมปอง จันทอง (๒๕๓๐) ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมอีสานจากผลญชาชาวบ้านหนองเรือ ตำบลสิงห์ อำเภอมือ จังหวัดยโสธร รวบรวมจากการถ่ายทอดมุขปาฐะ แล้วจัดประเภทตามเนื้อหาของญา คือ ญา กายิต ญาคำพิงเพย ญาอวยพร ผลการศึกษาพบว่า ด้านรูปแบบของญามี ๓ ประเภท คือ ญาสัมผัส ต่อเนื่อง ญาไร้สัมผัสต่อเนื่อง และญาแบบผสมผสาน จากญาแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอีสานในด้าน ภาษา เอกถักถักภาษาอีสานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะการใช้ถ้อยคำ การสร้างคำและตกแต่งคำ ตลอดจนการ จำแนกระดับถ้อยคำ และสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตสังคมชาวบ้านอีสาน

ชนันต์ พิสัยสวัสดิ์ (๒๕๓๑ : ๔๗๘) กล่าวถึงเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมอีสานเรื่อง ขุนทิง ทรูป ได้ว่า มีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ เพื่อให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจแก่ผู้อ่านผู้ฟังทั่วไป และเจตนาสอดแทรก คำสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้อ่านผู้ฟังได้รับประโยชน์ทั้งด้านความประเทืองอารมณ์ และกล่อมเกลาคิดใจให้ฝึกระทำแต่กรรมดีละเว้นความชั่วทั้งปวง และได้พบว่าวิได้แทรกคำสอนตามแนว พุทธปรัชญาแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในระดับลึกที่เข้าใจได้ยาก ต้องอาศัยการวิเคราะห์ตีความ และระดับตื้นที่คน ทั่วไปสามารถเข้าใจง่าย ซึ่งแนะแนวปฏิบัติตามครรลองของพุทธธรรม อันเป็นประโยชน์ทั้งแก่บุคคลและ สังคมไว้อย่างครบถ้วน

สุพัตรา สุภาพ (๒๕๓๑) ได้กล่าวถึงสังคม และวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนาและ ประเพณี ทรูปได้ว่า สังคมไทยในระบอบประชาธิปไตย ค่านิยมทั่วไปมีทั้งดีและพื้นที่ควรแก้ไข ค่านิยมใน ชนบทแตกต่างจากค่านิยมในเมือง เช่น ค่านิยมในชนบทยอมรับบุญกรรมอย่างไม่ได้แย้ง ในขณะที่ค่านิยมใน เมืองเชื่อในเรื่องเหตุผล เป็นต้น สภาพครอบครัวไทย สังคมในเมืองส่วนใหญ่ จะมีลักษณะครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวขนาดเล็กสังคมในชนบทส่วนใหญ่ จะมีลักษณะครอบครัวขยาย ทุกคนในครอบครัวมีหน้าที่ ช่วยเหลือเกื้อกูลและมีความผูกพันต่อกัน สังคมแบบง่าย ๆ หรือดั้งเดิม บุคคลจะนับถือศาสนาตามบรรพบุรุษ หรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

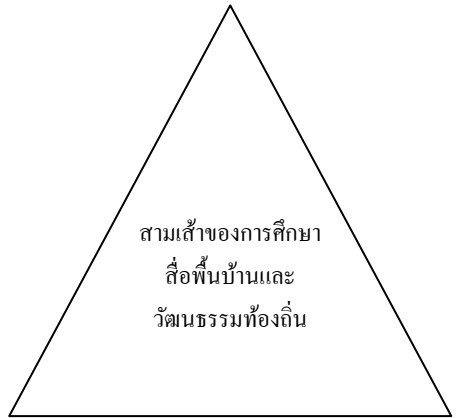
หลักการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น

สมสุข หินวิมาน (๒๕๕๐ : ๑ – ๑๕) แนวทางการทำงานวิจัยบริหารงานวัฒนธรรม โดยการติดตั้ง วิธีการทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้วยมุมมองของสาขาวิชานิติศาสตร์ พิจารณา วัฒนธรรมท้องถิ่น/วัฒนธรรมพื้นบ้าน ในแง่ของสื่อพื้นบ้านในฐานะสื่อจะต้องมีคุณสมบัติในการ ประสานกันครบทั้ง ๔ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร หากเป็นสื่อพื้นบ้าน ประเภทสื่อพื้นบ้านแล้ว เอกถักถักที่เพิ่มขึ้นมา คำว่าพื้นบ้านที่แสดงให้ เห็นว่าในแง่ของเวลา โดยจะถุกมองว่ามีอายุนานและเป็นสื่อดั้งเดิม ในแง่ของพื้นที่สื่อว่ามีลักษณะที่เฉพาะถิ่น สื่อพื้นบ้านจึงถือเป็นอัตถักถักร่วมของแต่ละชุมชนท้องถิ่น

แนวคิดหลักในการทำงานวัฒนธรรมท้องถิ่น พิจารณาในลักษณะความสัมพันธ์แบบสามเส้า คือ

๑. บริบทชุมชน ๒. รู้จัก/รู้ใจ/รู้รักสื่อพื้นบ้าน ๓. กระบวนการทำงานวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังภาพที่ ๑

(I) บริบทชุมชน

(II) รู้จัก / รู้ใจ / รู้ใช้ / รู้รักษา
สี่พื้นบ้าน

(III) กระบวนการทำงาน
วัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาพที่ ๑ ลักษณะความสัมพันธ์แบบสามเส้า

๑. การวิเคราะห์บริบทชุมชน เนื่องจากสี่พื้นบ้านมีลักษณะที่เฉพาะถิ่น จึงต้องพิจารณาควบคู่ไปกับบริบทชุมชนด้วย และการศึกษาชุมชนต้องวิเคราะห์ ดังนี้

- ๑.๑ อายุการก่อรูปของชุมชน
- ๑.๒ สภาพภูมิศาสตร์ชุมชน
- ๑.๓ ลักษณะหมู่บ้านเปิด หมู่บ้านปิด
- ๑.๔ อัตลักษณ์ตัวชุมชน
- ๑.๕ ทูทางสังคมได้แก่ ระบบเครือญาติ บุคคล และสายสัมพันธ์ต่าง ๆ
- ๑.๖ การเมืองและบทบาทของผู้นำ
- ๑.๗ ความเชื่อชุมชน
- ๑.๘ การสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสาร

๒. รู้จัก รู้ใจ รู้รักษาสี่พื้นบ้าน

การวิเคราะห์และการทำงานวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม นั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยหลักง่าย ๆ ที่เป็น ๔ สสูตร รู้ว่า / รู้จัก / รู้ใจ / รู้ใช้ / รู้รักษาสี่พื้นบ้าน ดังนี้

๒.๑ รู้จัก : การวิเคราะห์คุณลักษณะสี่พื้นบ้าน จะศึกษาสื่อชนิดใดจะต้องรู้จัก คุณลักษณะสี่พื้นบ้านนั้นให้ถ่องแท้ การวิเคราะห์คุณลักษณะสี่พื้นบ้านมี ๓ ประเภท

- ๑) สื่อพิธีกรรม เช่น พิธีหล่อเทียนพรรษา เทศน์มหาชาติ ทอดกฐิน
- ๒) สื่อการแสดง เช่น กลองสะบัดไชย โนราห์ หมอลำ กลองยาว
- ๓) สื่อวัตถุ เช่น ผ้าทอ ปูนปั้น งานจักสาน และแกะสลัก อาหารพื้นบ้าน

๒.๒ รู้ใจ : การวิเคราะห์ต้นไม้ม่างคุณค่า ของสี่พื้นบ้าน

๑) การวิเคราะห์ต้นไม้แห่งคุณค่าในแนวนิ่ง ประกอบด้วยราก ต้น ดอก ใบ ผล การวิเคราะห์ต้นไม้แนวนิ่งนี้เพื่อให้เข้าใจคุณค่า ความหมายของสื่อพื้นบ้านที่มองเห็นชัดได้แก่ ต้น ดอก ใบ ผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบเชิงรูปแบบของสื่อพื้นบ้านที่สามารถปรับประยุกต์ได้ กับอีกส่วนหนึ่งที่มองไม่เห็นคือ ราก ซึ่งแม้จะอยู่ใต้ดิน เป็นนามธรรมแต่ก็สำคัญที่สุด

๒) การวิเคราะห์ต้นไม้แห่งคุณค่าในแนวนอน หมายถึง การผ่าเฉพาะลำต้นออกดูและเห็นเป็นเปลือก กระทบ แก่นของต้นไม้ ใช้เปรียบเทียบการศึกษาเพื่อให้เข้าใจการสืบทอด ปรับตัวของสื่อพื้นบ้านถ้าเป็นส่วนเปลือกหรือกระทบ ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ ถ้าเป็นส่วนของแก่นแล้ว จะพยายามรักษาส่วนนี้ไว้

๒.๓ รู้ใช้ : การวิเคราะห์หน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้กับชุมชนท้องถิ่นมากมาย ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และสังคม ในการวิจัยสื่อพื้นบ้าน จึงต้องสกัดให้เห็นหน้าที่สำคัญของสื่อพื้นบ้านที่เราศึกษาอยู่ว่าทำอะไรบ้าง

๒.๔ รู้รักษา : กระบวนการสืบทอดสื่อพื้นบ้าน การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครบทั้ง ๔ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสาร การสืบทอดจะเริ่มจากการวิเคราะห์คุณลักษณะของสื่อพื้นบ้านนั้น ๆ แล้วสืบทอดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญให้ครบ

๓. กระบวนการทำงานวัฒนธรรมท้องถิ่น

หลังจากวิเคราะห์รู้จัก รู้ใจ รู้ใช้ รู้รักษาสื่อพื้นบ้านแล้ว กระบวนการทำงานหรือบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจกำหนดไว้เป็น ๔ เส้นทางด้วยกัน ตามแต่สภาพของสื่อพื้นบ้านนั้น ๆ ดังนี้

๓.๑ หากสื่อพื้นบ้านนั้นประสบปัญหากำลังสูญหาย กลยุทธ์การทำงานที่สำคัญก็คือ การรื้อฟื้น ฟื้นฟู ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่หน่วยงานทางวัฒนธรรมของรัฐสนใจอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว

๓.๒ หากสื่อพื้นบ้านนั้นอยู่ในภาวะกำลังพินาศ บกพร่อง เช่น ขาดการรับสวารุ่นใหม่ ก็จำเป็นต้องหาทางสืบทอด ทั้งตัวผู้ส่งสารและผู้รับสาร

๓.๓ หากสื่อพื้นบ้านนั้นเข้มแข็งอยู่แล้ว ก็อาจต้องหาทางเสริมเป็นระยะ ๆ เพื่อป้องกันความอ่อนแอในวันข้างหน้า

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑ ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้า “คำสอย” พบว่า คำสอย เป็นการแสดงวาทศิลป์ของคนอีสาน เพื่อความสนุกสนานในขณะที่ฟังหมอลำกลอน และคำสอยนี้มีวิวัฒนาการมาพร้อม ๆ กับการลำกลอน จะเห็นว่า คำสอยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษาอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดมาหลายอายุคน ครั้งอดีตเคยมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวอีสาน เพราะได้สะท้อนสภาพชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่จากถ้อยคำที่ปรากฏ ปัจจุบันคำสอยจะพัฒนาไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ และเหตุการณ์ประทับใจของคนในท้องถิ่นอีสาน แต่ทั้งนี้ก็มีได้หมายความว่า คำสอยในอดีตจะขาดความสำคัญไป คำสอยในอดีตยังคงขบขันเสมอและยังได้รับความนิยมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านรูปแบบนั้นยังคงยึดรูปแบบดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพโรจน์ เพชรสังหาร (๒๕๓๕) ที่ว่าการขึ้นต้นในการสอยแต่ละครั้งนิยมขึ้นต้นด้วยคำว่า “สอย.. สอย..” ซึ่งการขึ้นต้นแบบนี้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย และยังมีกรขึ้นต้นคำสอยอีกหลายแบบ เช่น ขึ้นต้นด้วยการรัวลิ้น ตรู...ตรู...ตรู แล้วตามด้วยคำว่า สอย...สอย หรือขึ้นต้นด้วยคำว่า เข้ม...เข้ม..หรือคำอื่น ๆ แล้วนำธรรมชาติของสัตว์เป็นสิ่งที่เปรียบเทียบ โดยเฉพาะชื่อของนกชนิดต่าง ๆ ได้แก่ นกแดดเต้ นกขุ่ม นกขี้ถี้ เป็นต้น ซึ่งเป็นนกที่มีในท้องถิ่น นอกจากคำว่า “สาวสำน่อย” หรือ “เฒ่าสิดาย” แต่ไม่ใช่เป็นหัวข้อบังคับที่ตายตัว เนื้อหาในคำสอยจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม มีทั้งเสียดสี ล้อเลียน ประชดประชัน กระแซงเข้าเหย้าเหยียดเกี่ยวกับโลกีย์วิสัย ซึ่งคำที่ใช้เรียกอวยเพศผู้หญิง ผู้ชายก็ปรากฏออกมาตรง ๆ ไม่อ้อมค้อม นอกจากนั้นจากการศึกษาของสมชาย นิลอาธิ (๒๕๓๖) ก็ให้แนวคิดในด้านนันทลักษณ์ของคำสอยโดยให้เหตุผลสอดคล้องกับไพโรจน์ เพชรสังหาร (๒๕๓๕) ซึ่งได้ศึกษานันทลักษณ์ของคำสอย ผลการศึกษาทั้งสองคนสรุปได้ว่า นันทลักษณ์ของคำสอยมีลักษณะคล้ายกาพย์ แต่ก็ไม่ได้บังคับตายตัวหรือเคร่งครัดประการใด จำนวนวรรค เพราะคำสอยจะเน้นในเรื่อง คำ ความหมาย และความขบขันเป็นสำคัญ คำที่ใช้เป็นคำที่เรียบง่ายฟังแล้วเข้าใจทันที

บทบาททางสังคมของคำสอยในปัจจุบัน ประการสำคัญจะเป็นการสร้างความบันเทิง อันเป็นบทบาทที่ชัดเจนที่สุด และคำสอยยังมีคุณค่าต่อสังคมหลายประการคือ การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตของชาวอีสานเปลี่ยนแปลงไป คำสอยที่เคยใช้อยู่ในสังคมอีสานมาเป็นเวลานานเริ่มมีบทบาทน้อยลง

๕.๒ สรุป

การศึกษา “คำสอย” ประมวลวรรณกรรมมุขปาฐะในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำสอยที่ได้มาจากการพูดของปราชญ์ชาวบ้าน นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ และเพื่อศึกษาบทบาทคำสอยที่มีต่อสังคม ผู้วิจัย ได้ศึกษาคำสอยประเด็น รูปแบบ เนื้อหา และศึกษาบทบาทคำสอยที่มีต่อสังคม รวมทั้งเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำสอยแต่ละบทสอยกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากภาคสนามและศึกษาเอกสารแล้วนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

๕.๒.๑ การจัดประเภทของคำสอย

- ๕.๒.๑.๑ คำสอยไม่เกี่ยวกับเพศ
- ๕.๒.๑.๒ คำสอยที่เป็นภายิตคำคม
- ๕.๒.๑.๓ การไม่รู้จักประเพณีสภาพสังคม
- ๕.๒.๑.๔ การไม่รู้จักบาปบุญหรือไม่ประพฤติตนในครรลองของธรรม
- ๕.๒.๑.๕ สะท้อนความมีดัชนีหาราคะ
- ๕.๒.๑.๖ สะท้อนอาชีพและความสำคัญ
- ๕.๒.๑.๗ สะท้อนความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม
  - ๕.๒.๑.๑ คำสอยที่เกี่ยวกับเพศ
    - ๑) ใช้บุคคลประกอบ
      - ๑.๑) สตรี
      - ๑.๒) บุรุษ
    - ๒) ใช้สัตว์ประกอบ
    - ๓) ใช้พืชประกอบ
    - ๔) คำสอยเบ็ดเตล็ด

๕.๒.๒ เนื้อหาคำสอยของจังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คำสอยเป็นถ้อยคำ ส่วนวนที่เกิดจากอารมณ์ขันของชาวอีสาน เป็นส่วนวนที่หนักไปทางประชดประชัน เสียดสี ล้อเลียนพฤติกรรมสังคม ใช้ถ้อยคำกระตัดรัด ชัดเจน คล้องจองกัน ตรงไปตรงมา ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ให้อคติเตือนใจ ภาษิต คำพังเพย และสาระที่เป็นประโยชน์ ต่อคนในชุมชนนั้น ๆ การเริ่มต้นคำสอยในวรรณกรรม จะยกสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากล่าวก่อน ได้แก่ สัตว์ พืชต่าง ๆ สัตว์น้ำน้อย ผู้เฒ่า เป็นต้น ซึ่งเป็นการเกริ่นนำเรื่อง แล้วจากนั้นจึงจะตามด้วยเนื้อเรื่อง โดยยกเอาสิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ มาล้อเลียน แต่คำลงท้ายถ้าไม่ลงท้ายเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่สอยแล้วมักจะลงเอยที่เรื่องเพศกัน ทั้งนี้ เนื้อหาต่าง ๆ ที่นำมาสอยนั้นส่วนใหญ่จะสรรหาสิ่งที่กำลังเป็นที่รู้ ๆ กันอย่างแพร่หลายมาสอยกัน เช่น เหตุการณ์ที่สำคัญ นักการเมืองที่มีชื่อเสียง นักร้อง นักแสดง ที่อยู่ในความสนใจ เนื้อหาของคำสอยนั้นจะมีการปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามยุคสมัยด้วย

๕.๒ ๓. บทบาททางสังคมของคำสอย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คำสอยมีวิวัฒนาการมาพร้อม ๆ กับหมอลำกลอน ชาวอีสานส่วนใหญ่นิยม การสอยกันมาก แม้ว่าคำสอยจะเน้นเรื่องเพศ ซึ่งคนทั่วไปมักจะเห็นว่าเป็นเรื่องหยาบคาย ไม่ควรพูดหรือ แสดงออกก็ตาม แต่สำหรับคนอีสานเขาไม่ถือกัน ตรงกันข้ามเห็นเป็นเรื่องสนุกสนาน เพราะมันคือความจริง ส่วนหนึ่งของธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น

๑. บทบาททางการศึกษา การศึกษาในสมัยก่อน เป็นการศึกษาในชีวิตประจำวันไม่เป็นระบบ การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการถ่ายทอดโดยมมุขปาฐะและการสาธิตให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิด ความซาบซึ้งไปโดยอัตโนมัติ การให้การศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะข้อห้าม คำนิยามต่าง ๆ ตลอดจนการอบรม สั่งสอน

๒. บทบาทด้านการเมือง คำสอยทำหน้าที่เป็นสื่อพื้นบ้านในการถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองได้เป็น อย่างดี เนื้อหาการสอยเป็นการล้อเลียนพฤติกรรมสังคมทางค่านิยม เรื่องที่สอยมีทั้งที่เป็นจริง และเป็นเรื่องของ ความคะนองปากคะนองอารมณ์ บุคคลที่นำมาประกอบคำสอย จะเป็นนักการเมือง ข้าราชการผู้ใหญ่

๓. บทบาททางด้านเศรษฐกิจ ในสมัยก่อนระบบเศรษฐกิจของสังคมอีสาน ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะ การพึ่งตนเองมากกว่าการค้าขาย การผลิตการบริโภคเป็นไปแบบเพื่อสนองความต้องการในครอบครัว หรือใน ชุมชนนั้น ๆ เพราะสังคมอีสานเป็นสังคมเกษตรกรรม ต่อมาสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปการผลิตมุ่งเพื่อการค้า มาก ขึ้น ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในการสอยจะกล่าวถึงสถานภาพเศรษฐกิจของชาวอีสาน ในด้านอาชีพต่าง ๆ ด้วย

๔. บทบาทด้านวัฒนธรรม สภาพสังคมของชาวอีสานเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือทำนา ทำไร่ หลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลแล้วก็จะทำอาชีพอย่างอื่นเสริม เช่น ทอผ้า จักสาน หรือ จับปลาตามห้วยหนอง คลองบึง เป็นต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ควรศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้คำสอยในปัจจุบันเสื่อมความนิยมลงไป
๒. ควรศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะแขนงอื่น ๆ ของอีสาน เช่น ผญา นิทานก้อม ปริศนาคำทวย
๓. ควรนำคำสอยมาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมท้องถิ่นแขนงอื่น ๆ ด้วย เช่น ภาษิตคำพังเพย บทเพลงพื้นบ้าน และนิทานพื้นบ้านจากท้องถิ่นนั้นด้วย

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๕
- คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. อีสานคดี. พิมพ์ในงานการละเล่นพื้นบ้านอีสาน ณ
โรงละครแห่งชาติ ๖ ก.พ. ๒๕๒๑. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑
- จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. ของคดียี่สิบ. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๐
- จารุวรรณ ชรรมวัตร. รายงานการวิจัย “เรื่องบทบาทของหมอลำ ต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งตวรรษ”
มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, ๒๕๒๘
- เจตนา นาควัชระ. วรรณคดี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐
- ฉัตรยุพา สวัสดิพงษ์. การศึกษาเปรียบเทียบรามเกียรติ์ฉบับลานนาและฉบับภาคใต้. กรุงเทพฯ :
ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒
- ตรีศิลป์ บุญขจร. นวนิยายกับสังคม. (๒๔๙๕- ๒๕๐๐). กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, ๒๕๑๓
- ชนันต์ พิสัยสวัสดิ์. การวิเคราะห์วรรณกรรมอีสานเรื่องขุนตี่. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๑๑
- ชวีช ปุณโณทก. วรรณกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒
- ทรงคุณ จันทอร. การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม
อีสานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕
- บุญยงค์ เกศเทศ. ตลอดวรรณกรรมไทย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,
๒๕๑๒
- ประคอง นิมมาเหมินทร์. “การศึกษาวรรณคดีท้องถิ่น,” ใน สรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทย. หน้า
๒๕๒ – ๒๕๖ กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๑.
- ปรีชา จำปามาศ. ชาวกรุง. ปีที่ ๒ ฉ. ๕ – ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑, หน้า ๑๒๓ – ๑๓๓
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. คำนิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓
- .ไพโรจน์ เพชรสังหาร. “คำสอนวรรณกรรมมุขปาฐะการศึกษาเชิงวิเคราะห์” ใน คำสอน : ฃญา ภาษิต
โบราณอีสาน. กาศสินธุ์ : พิมพ์เผยแพร่ในวันอนุรักษ์มรดกไทย, ๒๕๓๖.
- ไพบุลย์ อนุฤทธิ์. “ลักษณะภาษาอีสาน,” ใน ศิลปวัฒนธรรมไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม พิมพ์ในงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ครั้งที่ ๑ ๓ – ๔ ธันวาคม ๒๕๒๐ ณ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. กาศสินธุ์ ประสานการพิมพ์, ๒๕๒๐

รัตนา สถิตานนท์. วิเคราะห์สุภายิตพระร่วงในแง่วัฒนธรรม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐.

สมชาย นิลอาธิ. “วรรณกรรมคำสอย ของดีอีสานชาวบ้าน “ชอบ” แต่ชาวบ้าน “ชัง”, ใน ศิลปวัฒนธรรม.

๔, ๘ (มิ.ย. ๒๖) ๖๖ - ๗๕.

สมปอง จันทอง. วัฒนธรรมภาษาอีสานจากผญา: การศึกษากรณีบ้านหนองเรือ ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง

จังหวัดยโสธร. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,

๒๕๓๐. อัดสำเนา

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. ภูมิศาสตร์อีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,

๒๕๓๓

ภาคผนวก

แบบประเมินผลงานวิจัย
ที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๑
ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

.....

ชื่อผลงานวิจัย “ คำสอย” ประมวลวรรณกรรมมุขปาฐะในจังหวัดกาฬสินธุ์
“KAMSOI” Oral Tales Literature Summary Kalasin Porvince

ผู้รับทุนวิจัย ดร.ไพโรจน์ เพชรสังหาร

ข้าพเจ้า ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ได้

พิจารณาตรวจสอบผลงานวิจัยของ นางจันทร์ฉาย ตำราญเนตร แล้วมีความเห็น ดังนี้

- ผลงานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ในระดับดีเยี่ยม เห็นควรเผยแพร่ในวงวิชาการ
- ผลงานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ในระดับดี เห็นควรเผยแพร่ในวงวิชาการ
- ผลงานวิจัยมีความสมบูรณ์ในระดับผ่าน เห็นสมควรเผยแพร่ในวงวิชาการ
- ผลงานวิจัย ยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....

ความเห็นอื่น ๆ

.....
.....
.....

(.....)

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ประมวลคำสอย จังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาคำสอยจังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ ตามแบบ สัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ข้อมูลคำสอยที่รวบรวมได้ ๒๑๘ คำนวน ได้จัดเรียบเรียงหมวดหมู่ตามลำดับหมวดอักษร คือ ก ถึง ฮ โดยเอา อักษรตัวแรกที่ขึ้นต้นคำสอยนั้น ๆ เป็น คำสอยแต่ละสำนวน ดังนี้

หมวดอักษร ก

๑. สอย...สอย
กับแก้กับกำ ผีบ้าสี่กัน กันท้อได้มันกะบ่ยอมออก
บาดสิออกผัดจื่ออก ก้าย ก้าย ก้าย ก้าย
๒. สอย...สอย
เกิดชาติหน้า ให้หีหนาคือได้ไก่อ
ให้หีใหญ่ท้อบ้าน จนโคยย่านเล่นหนี นี้...กะสอย
๓. สอย...สอย
กันกะมีหลายกัน กันจ้อมกันหาว กันถึง ๆ นั้นแม่นกันแดนลา
กันงาม ๆ กันผู้สาวขึ้นใหม่ กันขอด ๆ นั้นแม่นกันบักหอย
กันมีหมอยนั้นแม่นกันข้าวโพด กันยาวโจดโลดกันสอนกันไซ
กันมีไลกันแดนกันต่อ กันมีหน่อผู้หญิงนั่งฟังลำ
๔. สอย...สอย
กับแก้ กับแก้ตาโล
มดกัดหัวโคโยโป ฟ้าวทายาหมอง นี้...กะสอย
๕. สอย...สอย
เก็บใบตองมาสองข้าวปลุก
พ่อสี่ลูกบ่มีแนวคา

๖.   สอย...สอย
 กำนันน้อยประกวดหี ปรากฏว่าหีใหญ่ได้ทีโหล
 หีไหนได้ทีห้า หีหนาได้ทีสี่ หีดีได้ทีสาม
 หิงามได้ทีสอง หีเป็นสองกลางได้ทีหนึ่ง
 จึงดีแตกนุ้ยจ้ามับ ดอกละนา นางนา ...หางตาดำปัด
๗.   สอย...สอย
 แกลงเห็ดเผาะ ใส่น้ำเอะเจาะ
 เอาพี่อายนี้เถาะจี้คร้านหัวฟัว
๘.   สอย...สอย
 โโกเต็กเข่าบ่เอ็น โโกเต็ก เขาเอ็นหมวกหี
 ชื่นกระโปรงเข่าบ่เอ็น ชื่นกระโปรงดอก
 เขาเอ็นผ้าเช็ดหน้าหี หีเขากีบเอ็นหีดอก
 เขาเอ็นถ้ำเสียงโคย โคยเขากะบ่เอ็นว่าไคย
 เขาเอ็นไม้คอนห้า ห้าเขากะเอ็นไขดาก นี้...กะสอย
๙.   สอย...สอย
 เกิดเป็นผู้ชายอย่าเที่ยวหันเที่ยวนี้
 อย่าไปเที่ยวกระหรี เข้าคลับ เข้าบาร์
 คินมาสิ่ภรรยาของโตจำไว้
 ถ้ามั่นอดบ่ได้ ให้คิดสอด หมอมิซัย
 ใส่งูยงอนามัย จังบ่เป็น โรคเอดส์

หมวดอักษร ข

๑๐.   สอย...สอย
 ขี้ใส่หลุ่มหมาเคียด อันนี้...กะสอย
๑๑.   สอย...สอย
 ขนแขนกะบ่หนา
 ขนขา กะบ่มี
 ขนहींหน้าตีบ
๑๒.   สอย...สอย
 ขนแขนกะบ่หนา
 ขนขา กะบ่ดำ
 ขนहींหน้าตีบ
๑๓.   สอย...สอย
 เจียดอีไม้ขาไปทางหลัง
 ลีกะสิเป็นหยังพื๋อ้ายกูตัว
๑๔.   สอย...สอย
 ไข่ไก่กะเอิ้นไข่ไก่
 ไข่เป็ดกะเอิ้นไข่เป็ด
 บัดไข่โคยเป็นหยังเอิ้นว่าไข่ห้า
๑๕.   ไข่เอ้อยไข่ ไข่่นกเขากะเอิ้นไข่่นก
 ไข่เป็ดเขากะเอิ้นไข่เป็ด ไข่ไก่กะเอิ้นไข่ไก่
 บัดไข่คนเขาจ้งไรสั่งมาเอิ้นไข่ห้า นี้...กะสอย

- ๑๖   สอย...สอย
 เขาว่าหูกับข้าวดีพอปานกัน   หีกะได้สี่คัน ข้าวกินกะแซบ
 หีกะได้นอนแหมบ ข้าวกินกะมีแสง   กินอ้อมท้องกะโคยแข็งสี่คันหยังก่ำ
 เขาว่าข้าวนี้้นต่ำกว่าหีสองวา   คือกินอ้อมขึ้นมามันไต่อย่างไปจี
 หี   นี้ไต่ขึ้นนั่งสี่ บ่ไต่อย่างไปไต่   สบายกว่ากันเยอะเลย
- ๑๗   สอย...สอย
 แหว่หว่องกินน้ำสองหี
 ลงไปซี กัดหีควายน้อย   นี้...กะสอย
- ๑๘   สอย...สอย
 ขนเอี้ยขนอยู่กัน   กะเอิ้นจนกัน
 ขนหัวกะเอิ้นขนหัว   ขนอยู่คิงกะเอิ้นขนคิง
 อยู่ขากะเอิ้นขนขา   อยู่ขีแฮ่   กะเอิ้นขนขีแฮ่
 บาดท่าอยู่เอบแอ   สั้งมาเอิ้นว่าหมอย ..แม่นาง...เอี้ย
- ๑๙   สอย...สอย
 ข่อยสอยจั่งซีผิดหัวเจ้าบ่   ผิดพ่อเจ้าดี
 คันเจ้าเคียดอีหลี   กะมาสี่กันชะ   นี้...กะสอย
- ๒๐   สอย...สอย
 จี้กะปอมตอดเงาจิก   จิก
 คือโคยแข็งมันคึก   ยามตื่นเช้า   นี้...กะสอย

หมวดอักษร ก

- ๒๑   สอย...สอย
 ควายอี่ผู้ผูกไว้ได้เล่า
 ตื่นเมื่อเช้าหีฮ้อนวีด...วีด
- ๒๒   สอย...สอย
 ครูกับหมอลำเอากันบ่ได้ อาชีพบ่ถึกกัน
 ตื่นเมื่อเช้าครูไปสอนนักเรียน
 กลับมาเฮือนสอดค้ำ เมียผัดหนีไปลำ
 แจ็งแล้วมาสอดบ้าน ผัวผัดไปโรงเรียน
 คือสิกลับฮอนเฮือนยามแลงยามค้ำ เมียผัดหนีไปลำ
 เป็นจั้งซี้เหม็ดปี บ่ได้สิกันจั้งเทื่อ นี้....กะสอย
- ๒๓   สอย...สอย
 คุณพระพุทธานัน้อยอุมีแสง
 คุณของข้าว ยามเฮากินปลา
 คุณของนา ยามมันมีน้ำ
 คุณของไม้ยามเฮาเฮ็ดเฮือน
 คุณของเมียซักผ้าให้แห้ง
 คุณของมุ้ง ยามเฮากางนอน
 คุณของหมอนหนุนหัวไว้
 เวลาโก้ยขึ้นสิ ให้คิดฮอดคุณหี...แห่นเคื่อ
- ๒๔   สอย...สอย
 คนสิดูเขว่ากะหรี
 คนบ่สิเขว่ากระเทย
 คนบ่สิชะเลย มีโคยไว้เหยวอย่างเคียวบ้อ นี้...กะสอย
- ๒๕   สอย...สอย
 โคยเป็นโจทย์ หีเป็นพยาน
 มิงสิเป็นหลักฐานอี่หลีบ้อ...แตก

- ๒๖   สอย...สอย
                  โคยแทงหี
                  หน่อแตกแล่นลี นี้...กะสอย
- ๒๗   สอย...สอย
                  คนหีหมอย อยู่หน้าเสาธง
                  หีขึ้นตรง หน่อแตกเรียบวูธ นี้...กะสอย
- ๒๘   สอย...สอย
                  คั่นอยากกินกล้วยให้ปลุก
                  คั่นอยากมีลูกกะให้สี่กัน
- ๒๙   สอย...สอย
                  คั่นแม่นผมเป็นผู้นำหมู่บ้านนี้ ถนนในหมู่บ้าน
                  ผมพัฒนาให้มันดี ทาง อ.บ.ต ผมกะพัฒนาให้มันดี
                  แต่ว่าทางเข้าหี ผมตีเทคอนกรีตสองชั้น
- ๓๐   สอย...สอย
                  ครูน้อยครูใหญ่พากันบ้าหอย ครูน้อยเปลอเลขนอนหลับกลางเว็น
                  ครูใหญ่เหลียวเห็นก็เลยปลุก ลูก ลูก
                  ครูน้อยคั่นตุ๊กตุ๊กสี่สาม สามสี่ ทางครูใหญ่ก็เลยถาม
                  สี่สามหรือสามสี่หือ นี้...กะสอย

หมวดอักษร จ

- ๓๑   สอย...สอย
                  จึกเข้าไปขานใน ขานอก
                  เงินเดือนออกกะบ่เหลือพอแดง
                  ค่าข้าวแกงค่าน้ำค่านี
                  ค่ารถแท็กซี่ค่ากินค่าสี่
                  เหลืออยู่สี่ สามร้อยสิบห้าบาท โวย...

หมวดอักษร ช

- ๓๒   สอย...สอย
 ช้างสี่ช้างมันหันกันขึ้น โพน
 คนสี่คนทำได้ดีเหม็ด นี้...กะสอย
- ๓๓   สอย...สอย
 ช้างตื่นช้าง ไปลี้ได้ตั้งกะตี
 โคนตื่นหนีไปลี้อยู่ได้หน่อแตด นี้...กะสอย

หมวดอักษร ซ

- ๓๔   สอย...สอย
 ซ้ำซ้ำมันพี
 ซ้ำหิมันจ่อย นี้...กะสอย
- ๓๕   สอย...สอย
 เซ็บ ๆ หมาคาบเก็บมันพี
 หมาบ่ดี หมาพ้อกำนัน
 หมาเป็นตาซัง หมาผู้ใหญ่บ้าน
 หมาจี้คร้าน หมาพ้อใหญ่ดี
 หมาคาบหี หมาข้าพเจ้า มากินข้าวสาธุกล่า
- ๓๖   สอย...สอย
 ซุบหน่อ ไม่กินกับผักอีฮิน
 ผู้สาวสำน้อยหีแดงพินลิน นี้...กะสอย

หมวดอักษร ฅ

- ๓๓   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายตายจ้อย
 จั้งชิกะสอย...จักนอยสอยอีก
- ๓๘   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายอยากกินชิ้นหลอด
 बादจีมาให้แตกปอด ผัดว่ากูบมีเขี้ยวหยา อันนี้....กะสอย
- ๓๙   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบ่สู้จักศีลห้า
 बादห้าเมียเอานมฟาดหน้า อามะกันเต
- ๔๐   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายนมเมีย ว่าแม่นลุงกาแพ
 เอาโอเลี้ยงให้ถ้วย แม่อีหนูจ่า
- ๔๑   หรือ.... สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายนมเมียว่าแม่นลุงกาแพ
 แม่อีน้อยอย่าใส่น้ำตาลหลายเตื่อ
- ๔๒   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านเพื่อนบ่คือเฒ่าบ้านโต เฒ่าบ้านโตนอนหลับกลางเวิน
 ผั้นว่าเพื่อนเหลียวเห็นว่าเลขสี่ออก เทวดามายบอกว่าห้าสี่ สี่ห้า
- ๔๓   สอย...สอย
 เฒ่าสองเฒ่าเค้ากันเหมิดแสง
 จนหัวโคยแดงหือออกแสง ม้าบ ม้าบ
- ๔๔   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านเพื่อน ต่างเฒ่าบ้านโต เฒ่าบ้านเพื่อนธรรมะธรรมโม
 เมียของเพื่อน ต่างเมียของโต เมียของเพื่อนธรรมะธรรมโม
 बादห้าเมียของโต บ่ให้ผัวสี่ตีน ผัวสี่ยามได้ สี่น่ายามนั้น

- ๔๕   สอย...สอย
 ผู้เฒ่าไหวศิวต่อกินตับไก่
 ผู้เฒ่าจิ้งไรล่อสี่เด็กน้อย
- ๔๖   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายตายจ้อย
 จิ้งชีกะสอย จักน้อยสอยอีก
- ๔๗   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านเพิ่นเข้าวัดฟังธรรม
 เฒ่าบ้านโตแทงไฮโลตายต่ำ
- ๔๘   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายขี้ย้ายคันฮั่ว
 ดิ้นเมื่อเข้าตุ่ลูก ตุ่หลาน
- ๔๙   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายตายขี้
 จักเฮือนดี ม่วนกุ่ม
- ๕๐   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบ่สู้จักความ
 ห่มผ่านวมตีกันอยู่จ๊ะ ๆ ๆ นี้...กะสอย
- ๕๑   สอย...สอย
 เฒ่าแก่แล้ว เนื้อเหี่ยวหนังยาน
 นมกะยาน หีกะยาน หนังกะยาน
 อนิจจา สัnger ท้องลาวคือมารได้
- ๕๒   สอย...สอย
 เฒ่าลิตาย บ่สู้จักแผนที
 โขยคำหี นี้หรือเกาะซาก

- ๕๓   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายของผัว
 ว่าแม่นเกียรร์รถบัส
 บัดท่าจับได้ไป...กาฬสินธุ์ – ยางตลาด ไหมพื้
- ๕๔   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านเพิ่น ต่างเฒ่าบ้านโต
 เฒ่าบ้านโต ชวนไปวัดเพิ่นผัดว่า
 เจ็บท้องปวดหัว เหงานอน
 ชวนไปพึ่งเทศน์พระนิกร ผัดหูชั้นที่ลิ
 อรลีลาพาไปสี่ ก็อบแม่นอินันแน่นื้อ
- ๕๕   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายนมเมียว่าอุงกาแพ
 แม่ื่อน้อยอย่าใส่น้ำตาลหลายเคื้อ
- ๕๖   สอย...สอย
 เฒ่าอันหนึ่งเอิ้นว่าเฒ่า.... โโกโซ
 หัวโคยเสือกโพโว่หุบไว้กะบ่ฟัง นี่...กะสอย
- ๕๗   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายไปถึกหิเมีย
 ว่าแม่นเกียดังวิก
 นี่บ้อโตกินหมากสีดาถู นี่...กะสอย
- ๕๘   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายอยากกินลาบกระต่าย
 บ่แมนของหาง่ายดี เฒ่าท่าท่าไป
- ๕๙   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายท่าผัว ว่าแมนไข่เป็ด
 เจ้าสียายหน่วยท้อได้ อันนี้...กะสอย จักหน้อยสอยอีก

- ๖๐   สอย...สอย
 เฒ่าอันหนึ่งเขาเอ็นเฒ่าจ้งไร
 เบิ่งประกวดนางสาวไทย
 เอามือลูบหี...อยู่ในโทรทัศน์
- ๖๑   สอย...สอย
 เฒ่าสองเฒ่าเค้ากันจนหมัดแสง
 จนหัวโขยแดง... หีออกแสงม้าย ม้าย อันนี้...กะสอย
- ๖๒   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบู้จักศีลห้า
 บาดท่าเมียเอานมฟาดหน้า อามะกันเต
 เฒ่าบ้านเพิ่นต่างเฒ่าบ้านโต
 เฒ่าบ้านโต จ่มเช้า จมแลง
 หรือว่าเพิ่นอยากแทงหีเจ้าบ่หือ อันนี้...กะสอย
- ๖๓   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านโต บ่คือเฒ่าบ้านเพิ่น
 เฒ่าบ้านเพิ่น ตื่นเด็กลูกเช้า
 ตื่นขึ้นมาไหว้พระสวดมนต์
 เฒ่าบ้านโตลุกขึ้นมาคาแต่จม
- ๖๔   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายนมเมียว่าแมนเกิบห้อยฝา
 ลีชายคู่ละท้อได้ เฒ่านี่กะแมนเฒ่าเคิบ
 ไล่เกิบเหยียบขี้ อันนี้.....กะสอย
- ๖๕   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายนมเมียว่าแมนถุกกาแพ
 เอาโอเลี้ยงให้ถ้วยแม่อีหนูจ้ำ

- ๖๖   สอย...สอย
 เฒ่าจี้คร้านสี่เมียกลางเว็น
 เมียผัดเป็นเหม็น คือกลิ่นแห และเฒ่า นี่...กะสอย
- ๖๗   สอย...สอย
 เฒ่าจี้ฮ้ายฆ่าตั้นตคเหม็น
 กลางคืนกลางเว็นคิดนำ...แต่สี่...อันนี้....กะสอย
- ๖๘   สอย...สอย
 เฒ่าผู้หนึ่งผู้เฒ่าโคยเสือก
 เฒ่าจนตาเหลือก กะยังสี่ปเป็น นี่...กะสอย
- ๖๙   สอย...สอย
 เฒ่าต่อเฒ่าสี่คากผู้เฒ่า
 สี่ปเด้าตันอยุ่งัก จัก นี่...กะสอย
- ๗๐   สอย...สอย
 เฒ่าสองเฒ่าสี่กันเทิงเกวียน
 บัดใกล้ฮอดเฮียนแล้ว เฒ่าฟ้าวใส่ ฟ้าวใส่ นี่...กะสอย
- ๗๑   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายโคยฟัว ว่าแม่นโบกหมาก
 ตั้งสิแท่แมนสากคำหี อันนี้....กะสอย
- ๗๒   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบ่เคยนับขาม้อน
 ฆ้อนใส่หัวเฒ่านี้ชะบ่อนอ นี่...กะสอย
- ๗๓   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายโคยฟัว..ว่าแม่นหมกม่า
 จ้าลูกจ้า มั่นสิสวยโรงเรียน อันนี้...กาย

- ๓๔   สอย...สอย
 เฒ่าจี่ฮ้าย ช้ำตื่นตดเหม็น
 กลางคืน กลางเวิน หีเหม็นคือเก่า นี่...กะสอย
- ๓๕   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายอยากกินลาบกระต่าย
 มันบ่แม่นของหาง่ายชั้นดีเฒ่าฝิ่ปอบ
- ๓๖   สอย...สอย
 เฒ่าบ้านเพิ่นบ่คือเฒ่าบ้านโต เฒ่าบ้านโตอยากได้ฝั่วน้อย
 ยามเวลาเขาต่อยเทิงตบเทิงตี ผัดว่าโคยเข้าหี
 ผัดว่าฮอดปีหน้า มายามแม่แห่นเตื่อ ๆ ๆ บักหล่า
- ๓๗   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบายโคยฝัว ว่าแม่นจัวหางก้อม
 ป้อมใส่หีแน่นตีบ เออนา ๆ ๆ เฮือ เฮย
- ๓๘   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายบ่สู้จักนายกรัฐมนตรี
 บัดเขาจับหี ผัดครางว่า ท่านนายกสมักร นี่...กะสอย
- ๓๙   สอย...สอย
 เฒ่าลิตายอยากกินลาบกระต่าย
 มันบ่แม่นของหาง่าย...เดื่อห้า..กินห้า...มึงเอี้ย

หมวดอักษร ด

๘๐   สอย...สอย
 เด็ก เด็กข่อน ผู้สาวนอนแก้ซิ่นห่ม
 เหลียวเบิงกลีบข้าวต้ม สองนิ้วอยู่หว่างขา

๘๑   สอย...สอย
 เด็ก เด็กข่อน แสนอนซอนเสียงอึ่ง
 ข่อนสิแจ่งเสียงอึ่งแห่งม่วนหลาย
 โดหนึ่งหง่าง โดที่สองอึ่งดี
 โดที่สามอึ่งดี โดที่สี่อึ่งหง่าง

หมวดอักษร ต

๘๒   สอย...สอย
 ตั้งแต่เล็กแต่น้อยพ่อแม่บอกนอนเว็น
 บัดเป็นสาวที่เหม็น บอกนอนเว็นมีแต่อยากลี

๘๓   สอย...สอย
 ตะฟ้าแม่เต่าตะฟ้า
 ตะบถึงหิตีมาย่า อันนี้...กะสอย

๘๔   สอย...สอย
 แต่มื้อย ๆ เลี้ยงยากเลี้ยงซา
 บาดว่าใหญ่ขึ้นมา ผัดขาวงาม...อาดหลาด
 บาดเวลาผัวฟาด บัดอึ่งว่า..อี ๆ
 บาดว่าเฮ้ย เฮย เข้า หี ... เฮ้ย... เฮย
 ผัดเทิงหยิกเทิงข่วน
 บาดว่าม่วนหางศีลแล้วผัดขาลาเป่งแสง
 ละครนางนา หางตาดำปัด

๘๕   สอย...สอย
 แตน้อยสี่หวี นกขุ่มหลี่สี่นขุ่มเม้า
 ผู้สาวหลกกล้าหน่อแตนเหลียวหลัง
 ฟาดกล้า...บาดใต้แตนฟอดเฟด ฟอดเฟด
 นะแตนจำ นี้..กะสอย สอยแล้วกะสอยอีก

หมวดอักษร ท

๘๖   สอย...สอย
 ท้ายหลาบหล่าย หีลายท่ามถ่าย
 สิปลายจ้งใต้ หีเป็นหมากห่าง นี้...กะสอย

๘๗   สอย...สอย
 ไทอีสาน ย้านโรคไหลตาย
 เอาสีแดงมาทาหัวไม้
 คนจ้งไรทาหัวโดยเสือกเจ้าของ อันนี้....กะสอย

๘๘   สอย...สอย
 ทุกข์ยากฮ้าย ปากกำกินมันหมก
 ผัดว่าปากกับท่า แข่งดำว่าเป็นฮ้าย

๘๙   สอย...สอย
 ท้าวคำสอน บ่ฮู้จักเฮ็ดเมีย
 เห็นหมาผู้เลียหีหมาแม่ กูอยากตายเป็นหมาเต้ นี้...กะสอย

๙๐   สอย...สอย
 เทิงหลายเพิ่นว่ากะโมมโตบว่า โตว่าโบมสวายบักเสือก
 เทิงหลายเพิ่นว่าแอบเอาโตบว่า โตว่าค้ำมใส่บักเสือก
 เทิงหลายเพิ่นว่าหมอยโตบว่า โตว่าฝอยขัดบักเสือก
 เทิงหลายเพิ่นว่าหน่อแตนโตบว่า โตว่าหลักแพดบักเสือก
 เทิงหลายเพิ่นว่าฮีโตบว่า โตว่าบ่อนลี้บักเสือก
 เบ็งมันกลิ้ง... มันเกลือก หลุบบั้งหลุบพู
 เบ็งมันเสือกมันกู...เด้าจิกเด้างาก

หมวดอักษร น

- ๕๑   สอย...สอย
 นกลุ่มหลี่ สิ้นกลุ่มคำ
 เมียอยู่กรรมสี่แม่เต่าถ่า
 เต้ปากลูกเขยชะน้อ อันนี้...กะสอย
- ๕๒   สอย...สอย
 นกแตกแต่บินข่วมปลายจิ้ว
 หีท้อสองนี้วกะลีเอาสองแสน นี้...กะสอย
- ๕๓   สอย...สอย
 นกแตกแต่บินข่วมปลายข่อย
 ลี่โดยน้อยปานไม้ตัดหี
- ๕๔   สอย...สอย
 นกลุ่มถี่กินบินกกะตัว
 ผู้สาวมักจ้วคหม้อกะทะ
 ผู้สาวมักพระตกอเวจี
- ๕๕   สอย...สอย
 นกแตกแต่บินข่วมปลายตาล
 ใฝ่ได้ฝัวหัวล้าน...บ้อ็ดหม่องจูบ
- ๕๖   สอย...สอย
 นกลุ่มหลี่ กุ่มสิ้นกกด
 สาวนั่งตดแตกโงโล่งโค้ง
- ๕๗   สอย...สอย
 นกจิบเฟื่องขาเหลืองอ่อยห่อย
 ลี่ห้อย ปานว่าฟักเชียงเปา โป๊ก..โป๊ก นี้...กะสอย

- ๙๘   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี บินขุ่มกอไผ่
 นักเรียนจ้งไรสี่ครูประจำชั้น
 คับบ่เฮ็ดจ้งชั้นเพียบให้กะแนน นี่...กะสอย
- ๙๙   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี ลีนกขุ่มหลี
 คนอยู่นี้...อยาก ลีกันเหม็ด อันนี้...กะสอย
- ๑๐๐   สอย...สอย
 นกแตกแต่บินขุ่มทางรถ
 ผู้สาวนอนตดหมอยหีเพิงเว็บ
- ๑๐๑   สอย...สอย
 นกแตกแต่บินขุ่มทางเกวียน
 ผู้สาวนักเรียนสี่ครูประจำชั้น
 ขันบ่เฮ็ดจ้งสิ้นลิปได้กะแนน
- ๑๐๒   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี บินขุ่มปลายตาล
 ผู้ได้ได้เมียพยาบาล มันได้เว็นกินสี่
 ....เมีย...คาเข้าเวร...เดื่อ...
- ๑๐๓   สอย...สอย
 นกแตกแต่ บินขุ่มปลายขาม
 ใฝ่อยากได้มีเมียงาม ให้เอาเมียนักร้อง
- ๑๐๔   สอย...สอย
 นกแคบแคบินขุ่มปลายเป้า
 ผู้เต่าสี่กัน...หัวฟัด...หัวเพียน

- ๑๐๕   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี่ สีนขุ่มหลี่
 ผู้เฒ่าสี่กันทั้งเด้าทั้งคด
- ๑๐๖   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี่ สีนขุ่มดำ
 สาวหอมล่ำลี้กับหอมสอย
- ๑๐๗   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี่ สีนขุ่มไฟ
 ผู้สาวจิ้งไรลี้แดงข้างน้อย
- ๑๐๘   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี่ คุ่มสีนขอด
 ลีสาวดาบอด...สนุกเบ็งแตก
- ๑๐๙   สอย...สอย
 นกแตกแต่ บินข่วมปลายตาล
 ลีแม่มานปานอุ้มไหเหล้า
- ๑๑๐   สอย...สอย
 นกแตกแต่ขาเดียวชี้ฟ้า
 ป้าผู้เดียวลี้ซ้าสา...บ่อ..นอ อันนี้...กะสอย
- ๑๑๑   สอย...สอย
 นกแตกแต่ แตกแต่ตะวิด
 กินของผิด...หิติดกระดุก
 กินของถูก....หิโต่งกินมา
- ๑๑๒   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเขียวไม้ตัว
 มือหนึ่งป็นอ้ว มือหนึ่งกำโคย

- ๑๑๓   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเสียวไม้ไผ่
 ผู้สาวขึ้นใหม่มักพ่อลูกอ่อน
- ๑๑๔   สอย...สอย
 นกอีจู้สั้นกอีจู้
 สี่กับชู้สี่แซบสี่นิ้ว
 สี่กับผัวคาบแซบคาบบ่
 ให้มิ่งสี่ไปเกาะถ้ำมิ่งว่ามันดี
 มิ่งบ่หลู่โดนหี ให้มิ่งสี่ไปโลด
 อีห้ากินปอดมิ่งนอกใจผัว
- ๑๑๕   สอย...สอย
 นกแดดแต่บินสวบปลาชิว
 บัดว่าหีเพิ่นหิว สวบหัวโคยเสียดอยู่...มุบ...มุบ อันนี้...กะสอย
- ๑๑๖   สอย...สอย
 นกจิบน้อยบินข้ามปลายตาล
 งูทำทาน ตอดห้าผู้ใหญ่บ้าน
- ๑๑๗   สอย...สอย
 นมบให้ว่านม ให้ว่าหลักจับสี่
 หีบให้ว่าหี ให้ว่าถ้ำเสียดโคย
 โคยบให้ว่าโคย ให้ว่าไม้คอนห้า
 ห่าบให้ว่าห้า ให้ว่าลูกตุ้มคาก อันนี้....กะสอย

- ๑๑๘ สอย...สอย
 น้ำชุ่ม ๆ แม่น้ำเหล่าโท
 น้ำใส ๆ แม่น้ำเหล่ากั้น
 น้ำของบักคอกัน จ้างเจ้ากะบ่เห็น
 ชั่วสือออกจากเอ็น โลด เทิงฟ้าเวิงฟุ้ง
 คับบ่ไถ่ขึ้นทั้ง มันบ่ไหลออกมา
- ๑๑๙ สอย...สอย
 นกจิบเฟื่อง ขาเหลือง อ้อยห้อย
 เสียดโลกอ้อยเติกน้อยเลี้ยงควาย
 เขาว่าแม่นกกล้วย ฟ้าเว่งเล่นมาหา
 เขาสุเสา โขยเสียดกูดอก นี้...กะสอย
- ๑๒๐ สอย...สอย
 น้ำท่วมข้าวเห็นแต่ใบวี
 น้ำท่วมโรงสีจี่เกลบฟู่อ่องตอง
- ๑๒๑ สอย...สอย
 นกกะปุกสีนกกะปุก
 คนในคุกสีกันคาโซ่
- ๑๒๒ สอย...สอย
 นกจี่สีต่างห้าต่าง สีแม่ฮ้าง...บ่ยาก... บ่ชา
 เฮาเตาะขาล้มลงปางหง่าง เต็นก่างจ่างฮื้อซี้ปกหัว
 คาคลาดแล่นคืองัว ขึ้นเต็งท้องน้อย
 นางว่าผัวของข้อย...เคยตอก...เคยแทง
 มันกะยังบ่แสลง ลองเอาทำใหม่ ๆ ๆ
- ๑๒๐ สอย...สอย
 น้ำกว้างตื้น มันสาซาก นานบก
 ข้าวอยู่ดินเบ็งน้อย ปลาอยู่ฮ้อยเบ็งหลาย
 บาดผู้หญิงนอนหงาย เติงโนนเทิงสวด

- ๑๒๑   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเหยี่ยวไม้ท่ม แม่เต่าจ๋มว่าอยากได้ลูกเขย
 बादเวลาถึกชมเชย แม่บ่ว่าหยังดอก
 बादเวลาน้ำออก เป็นฟัวแม่เกาะลูกเอี้ย
- ๑๒๒   สอย...สอย
 นกแดดแต่ ขาเหลืองอ้อยห้อย
 ลีโดยจ้อย ปานว่าหนอนไต่หี นี้...กะสอย
- ๑๒๓   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี กุ่มลีนกเค้า
 หีผีเป่ากุ่มลี โดยคิบ
- ๑๒๔   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเหยี่ยวไม้ไผ่ หีบไค่เอามคมกัก
 बादว่าโดยมาขัด ผัดปู้ดป้าด ปู้ดป้าด
- ๑๒๕   สอย...สอย
 นกขุ่มหลี ลีนกขุ่มไฟ
 สาวจ้งไร ลีค้ำมิดดอก
 बादเวลาน้ำออกผัดซ้องหาอีแหม่ อีแหม่ อีแหม่ อีแม่...
- ๑๒๖   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเหยี่ยวไม้ไผ่ หีบหมอยเอาหางม้ามายัด
 โดยบ่เสือกเอาเปือกไข่มาสูบ बादเวลายันหลุบผัดปู้ดเจ๊ก ปู้ดเจ๊ก
- ๑๒๗   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเหยี่ยวไม้ตี้ว หีบท้อสองงนี้ว่าแต่โตเป็นสาว
 นมบ่ท้อบักนาวว่าแต่โตมีซู้ बादว่าโดยเขาหู้ ผัดเทิงเต็งเติงตัน
 बादว่าถึงสุกััน ผัดคุณผี คุณพี่ คุณพี่ อันนี้....กะสอย

- ๑๒๘   สอย...สอย
 นกเขาเขียวจับเหยี่ยวไม้หว่า สี่ทางหน้าบ่ท่อทางหลัง
 สี่ทางหลังผัดทั้งคันทั้งเต้า โขยแตกเข้าเอามือจับนม
 ดังหอมम्म สั่งมากักแท่น้อ ๆ ๆ อันนี้...กะสอย
- ๑๒๙   สอย...สอย
 นกแอ่นแล้วจับดินย้านไซ้ นกแตกแต่จับไม้ย้านตาย
 นกเง่าลายสี่นกงายก้อก นกหัวหงอกสี่นกหัวขวาน
 นกนางนวลสี่นกนางแอ่น นี่จั่งแม่นสูสี่กันอะไรนักหนา...นะสะ
- ๑๓๐   สอย...สอย
 นกแตกแต่เข้าเหลือง นกจับเฟืองขาจ้อย
 คนชื่อน้อยของใหญ่กะมี นี่ ...กะสอย
- ๑๓๑   สอย...สอย
 นกคุ้มหลี่ สี่นกลุ่มหลี่
 ผู้สาวที่ตีว่า...แต่นั่งขัดตะหมาด อันนี้...กะสอย
- ๑๓๒   สอย...สอย
 นกคุ้มหลี่ สี่นกลุ่มไฟ
 ผู้สาวจั่งไร พาซีไปเล่นบ่่าว นี่...กะสอย
- ๑๓๓   สอย...สอย
 นกเก็ดหอย หีมมอยยามลอบ หีจอบยามไซ
 หีไปยามตุ้ม หีชุมปลาบึง หีหยังบ่แล้ว มีแหวเล่มเดียว
 หีเคียวแต่น้อย หมอยตามเป็นแหน หีเนินสุดจุ่มกุ่ม
 หีหุ่มบ่ไหว หีใหญ่เผื่อเว่อ...เก็บ

- ๑๓๔   สอย...สอย
 นกกะบาตีเหล็กปัก ๆ ๆ ๆ ขโมยลักของเต่าทิตทองขायัก
 คักปคักสี่ทีกกลางเวีน เปิดขึ้นขึ้นเหลียวเห็นดวงตะวันแดงจ่ายห่วย
- ๑๓๕   สอย...สอย
 นกจิบเฟื่อง สีนกจิบเฟื่อง
 ผู้สาวหน้าเหลือง เอาผัวแต่น้อย
- ๑๓๖   สอย...สอย
 นกแดดแต่บินข่วมป่าเกตุ
 กินบ่เลือกเขาเอิ้นว่าเปรต
 มั่วเข้มมั่วเพศติดเอสค์ไม่รู้ตัว
- ๑๓๗   สอย...สอย
 นกจีถี่ กะสี่ต่าง ห้าต่าง
 ฮ้างเทื่อเดียว เขาวามันหย่อนตะเซะ
 ฮ้างเทื่อสอง เขาวากองเฮ้เล้
 ฮ้างเทื่อสาม จักมันเป็นจั่งได้ มันบ่ฮู้จัก

หมวดอักษร บ

- ๑๓๘   สอย...สอย
 บ่าวบ้านโตสูบแต่ยกันกรอง
 บัดเฟิ่นสูบยาใบตองล้ำสูบลำปอ นี้...กะสอย
- ๑๓๙   สอย...สอย
 บักหัวแป้วสี่แมวในวัด
 แมวโง่มากัดปัดหัวแมวอยู่ไว้ไว้ นี้...กะสอย
- ๑๔๐   สอย...สอย
 บ่าวสำน้อยห้าหมอยพอชนบัว ถึกสาวเต่าสี่ยันใส่ฮั่ว
 ฟ้าวฮ้อง...ของช้อยมันสิหัก นี้...กะสอย

๑๔๑   สอย...สอย
 บักหัวเด็กลูกเด็กสี่เมีย
 เมียตีทำ...ติดฝาแอดแปด   นี้...กะสอย

๑๔๒   สอย...สอย
 บทเซบอีसान..แก้มก่าย..แก้ม
 ลื่นแลกลื่น...ไหลเอื้อมไหล
 คอซอนคอ...เฮ็ดกันบ่ทันพอ
 ฟ้าแจ้งจ่างปาง   นี้...กะสอย

หมวดอักษร ป

๑๔๓   สอย...สอย
 เบ็ดสี่เบ็ดอยู่ได้ห่มไฟ
 ไก่สี่ไก่อยู่ได้ห่มทัน
 ยามมันคันสันขนอยู่พรีด...พรีด

๑๔๔   สอย...สอย
 ปุ๋ยใส่ข้าวแน่นแม่นปุ๋ยเคมี
 ปุ๋ยใส่ผักจีนั่นแม่นปุ๋ยขี้ไก่แห้ง   นี้...กะสอย

๑๔๕   สอย...สอย
 ปลาละมีหลายปลา ปลาชีว... ปลาสร้อย
 คนกาฬสินธุ์ เสาบกินก้อย โรคพยาธิกะบ่มี
 อัญทางอ้วน อยู่ต่างพี นอนตะแคงสี่หีเมีย อยู่...น่วมน่วม

๑๔๖   สอย...สอย
 ปลาแข็งเกลบ บ่เข้าหีเข้าต้อน
 ใต้อายกมีฝัวซ้อนให้มาสี่หมอสอย   นี้...กะสอย

๑๔๗   สอย...สอย
 ปลีกกล้วย...ปักใส่ลาบนกลุ่ม
 แม่นผู้ได้หีขุ่ม สิขุ่มให้สิบบาท   นี้...กะสอย

- ๑๔๘   สอย...สอย
 ปุ๋ยของข้าวคือปุ๋ยเคมี
 ปุ๋ยของหีคือบักโคยเสียด
- ๑๔๙   สอย...สอย
 ปุ๋ยใส่ไร่ เอ็นปุ๋ยคอกธรรมดา
 ปุ๋ยใส่นา เอ็นว่าปุ๋ยบ่อเต็ช
 บาดว่าปุ๋ยใส่แตก ผัดเอ็นว่าน้ำโคยเสียด อันนี้...กะสอย

หมวดอักษร ผ

- ๑๕๐   สอย...สอย
 ผักกระเดา...กิบกับลาบไก่โจ้น
 สี่ที่โต้นบาดว่า...หมูนหมอนเท็ง อันนี้....กะสอย
- ๑๕๑   สอย...สอย
 ผักกระเสด กินกับลาบนกจอก
 เลือดหืออกมันอยากคาบโคยเสียด
- ๑๕๒   สอย...สอย
 ผักกระโดนกิบกับตำหมากกอ
 บ่าขาางอ...มักสาวขาก้อม...เด้อ นี้...กะสอย
- ๑๕๓   สอย...สอย
 ผักสระระแห่น กินแก้เจ็บท้อง
 ผู้ใค้ออยากมีท้อง ให้สี่กันเด้อ อันนี้...กะสอย
- ๑๕๔   สอย...สอย
 ใฝ้ออยากเห็นหี ให้ไปเฮียนแพทย์
 ใฝ้ออยากเห็นแตก ให้เฮียนพยาบาล

- ๑๕๕   สอย...สอย
 ผักกระโดน กินกับลาบปลาสร้อย
 สี่เตี๊ยกน้อยปานจีเหือแซม
 กุ้ย่านแซ่กินกูเค็ด
- ๑๕๖   สอย...สอย
 ผู้บ่าวสำน้อยโดยหมอยได้พ้อ
 พ้อผีบ้าพาลูกโดยหมอย นี่...กะสอย
- ๑๕๗   สอย...สอย
 ผู้บ่าวทิด บ่ลิ่งผ้าโสร่ง หัวโดยเสือกสูง
 ย่างก่างก้าย ก่างก้าย อันนี้...กะสอย
- ๑๕๘   สอย...สอย
 ผักกระเดากินลาบฟาน
 นมขานขานเอาไว้ถ้าลูกถ้าเต้า
 อันเต้าแม่จ้งเอาไว้ถ้าพ้อมันเคื้อ
- ๑๕๙   สอย...สอย
 ผักกระเดา...กินลาบบนกขาบ
 ผู้ได้หิตาบ ...เอามาประกวด
 ผู้ใดหิตวดให้ได้ที่หนึ่งเลย อันนี้...กะสอย
- ๑๖๐   สอย...สอย
 ใฝ่ได้ฝัวข้าราชการเพิ่นกะว่าเพิ่นลัก
 ถึกมือได้เพิ่นพัทวันอาทิตย์ วันเสาร์
 ถึกมือได้เพิ่นเมา กะเต้าไปซื้อ ๑
- ๑๖๑   สอย...สอย
 ผักกระเดากินกับลาบปลาสร้อย
 สี่คนจ้อยปานค่านาแกน นี่...กะสอย

- ๑๖๒   สอย...สอย
 ผักกระเดากินลาบนกขุ่ม
 สี่กันแล้วตุ้มผ้า... เหยื่อแตกหน้า...แตกหลัง นี่...กะสอย
- ๑๖๓   สอย...สอย
 ผักกระเดากินกับลาบนกขุ่ม
 บ่สู้จักสอดขุ่ม...พากันเกิดมาหยัง
 ซ่างบ่ลงไปไทยหากินข้าวจ้าว
 ใหม้นขุ่มย้าว ๆ... สาแล้วจ้งมา
- ๑๖๔   สอย...สอย
 ผักกระถิน...กินกับลาบนกจิบ
 ผู้ไค้ดาหิยบ สี่ไวปานเหมือ อันนี้...กะสอย
- ๑๖๕   สอย...สอย
 ผักกระโดนกินกับลาบนกเป้า
 ผู้เฒ่าสี่ผู้เฒ่า...บ่เห็นปล่องไป...ปล่องมา
 ผัดเขาเอาซื่อ ๆ ...สมน้ำหน้ำมันอยากเฒ่าหลาย
 เฒ่ากะซ่างแม่ มันมีโคยอยู่ดอก
- ๑๖๖   สอย...สอย
 ผักกระเดากินกับลาบกุ้ง คนท้องบุงหิ้ง้า
 คนท้องบ้ำหิโหน หน้าผากโนหิใหญ่
 หน้าผากไค้หิตุน หน้าผากนูนหิสวด
 หน้าผากลาดหิแป หน้าผากแงหิจ้อย
 หน้าผากน้อยหิจี้ คั่นอย่าได้ดี...ให้เลือกเอาหน้าผากใหญ่ ๆ
 เบ็งอันนั้นมันไค้...ตำหมุ่น้อยนอนเฮียงกัน...บิ๊บ นี่...กะสอย

- ๑๖๗   สอย...สอย
 ผู้สำน่อย บสู้อักรถวิบาก
 บัดเขายกคาก ยกล้อเลขพี
- ๑๖๘   สอย...สอย
 ผู้สาวสำน่อย บสู้อักควบ้านคอน
 บัดเขาไปนอน อย่าดิงคิง
 นื่องอย่าดิงคิง นี้...กะสอย
- ๑๖๙   สอย...สอย
 ผักอืดูโบหุดโบหุด
 เลียงผู้เฒ่าเอาไว้... คม...ตด อันนี้...กะสอย
- ๑๗๐   ผู้ได้หีหมอยเอาไปสองฮังไก่
 ผู้ได้หีใหญ่เอาไปเฮ็ดลานมัน นี้...กะสอย

หมวดอักษร ผ

- ๑๗๑   สอย...สอย
 ฝนลิตกฟ้าขาว...ดาวแจ้ง
 ฟ้าสีแจ้ง...ฟ้ามืด...ฟ้ามัว
 ฟ้าสีหนี...กะคันหีหย้าบ ๆ ๆ
- ๑๗๒   สอย...สอย
 ฝรั่งผิวเมีย มาอยู่เมืองไทย
 เฮ็ดปานได้ บมีลูกจักปี
 ย้อนเมียชื่อ รูบี้ ฝรั่งชื่อ คอสัน อันนี้....กะสอย
- ๑๗๓   สอย...สอย
 ฝันเห็นหี ให้ดีเป็นสี่แปด
 ฝันเห็นแตด ให้ดีเป็นแปดสี่
 ฝันเห็นเท็งแตด...เท็งหี ให้ดีเป็น สี่สี่แปด หรือ แปดแปดสี่

หมวดอักษร พ

- ๑๗๔   สอย...สอย
 พ่อเผ่าก้อ้วอกตอกตากพ่อเผ่าว่า
 พ่อเผ่าว่าบิบห้าพ่อเผ่าออก
- ๑๗๕   สอย...สอย
 พ่อเผ่าห้าหมื่นไปเป็นแเอ้ครถ
 ยามลูกเขยถอยรถ ถอยหมอนลูกพี นี้..กะสอย

หมวดอักษร ฟ

- ๑๗๖   สอย...สอย
 ฟังเค้อเจ้า สิเว้าเรื่องสี่
 แมงหมี่สี่แมงหมี่ ปีกวีเว็ด เว็ด
 แสดสี่แสด โคมกันหล่างง่าง
 ซ้างสี่ซ้าง หางซี้โก่งโค้ง
 หมาทำโปง สี่กันเดือนเก้า
 ผู้เผ่าสี่ผู้เผ่า สิบเข้า
 เค้ออยู่งัก ัก อันนี้...กะสอย

หมวดอักษร ม

- ๑๗๗   สอย...สอย
 มีแต่โคยบมีห้า...อยู่นำเอาเ็นว่าโคยซ้าง
 มีโคยสิบได้...เขาเ็นว่าโคยตาล
 หีบเคยพ้อโคย...เขาเ็นว่าหีนอไม้
 มีแต่ห้าบมีโคยอยู่นำ เขาเ็นว่าห้าหมากหมี่
 ห่าฟ้งล้าอยู่นี้มีโคยอยู่นำหมิคชุกคน.. เสี่ยงพร้อม...เค้อ...

หมวดอักษร ย

- ๑๘๒   สอย...สอย
 ยามลุกขึ้นเพื่อนให้ห่มสระอิ ยามเสานี้เพื่อนให้เบิ่งหมองนั่ง
 ยามเสาฟ้งเพื่อนให้เหลียวลงดิน ยามเสากินเพื่อนให้เคี้ยวละเอียด
 ยามเสาเคียดเพื่อนให้นับสามที ยามเฮ้อ เฮย เข้าที .. เฮ้อ... เจ้ม
- ๑๘๓   สอย...สอย
 ยาพาราเป็นยาแก้ปวด
 ผู้ได้ทีสวดเอาไปแวงหนึ่ง อันนี้...กะสอย
- ๑๘๔   สอย...สอย
 ยางสะตึกเส้นละหนึ่งบาท
 ยิงนกกะได้... ยิงไก่กะดี
 ยิงที ดังต๊ับ อันนี้...กะสอย
- ๑๘๕   สอย...สอย
 ยามฝ้าวอยู่ ว่าฝวลี่คู่
 บาดฝัวไปซาอู สี่คู่กว่าฝัว นี่...กะสอย

หมวดอักษร ล

- ๑๘๖   สอย...สอย
 ลูกสาวหล่า...มากค่าหลายหลาย
 เหลียวเบิ่งทีเพื่อนลาย...ปานว่ากับแก้
- ๑๘๗   สอย...สอย
 ลาบปลาตุกกินกับผักกระโดน
 หีขนจนกินกับหัวโคยเสือก นี่...กะสอย

- ๑๘๘   สอย...สอย
 โลกนี้บ่ยุติธรรมจักสะหน้อย
 เด็กน้อยผู้ชาย เอ็นว่าบักห้า
 เด็กน้อยผู้หญิง ผัดเอ็นว่าอีนาง
 สั่งบ่เอ็นว่าอิหิ...น้อ อันนี้...กะสอย
- ๑๘๙   สอย...สอย
 ลูกสาวเดีวหิเดีวคือแม่
 หิแม่หมอยหิลูกพวมบ่ง
- ๑๙๐   สอย...สอย
 ลูกน้อย ๆ ให้อยู่แง ๆ ๆ
 พอกับแม่สี่กันอยู่บ้อ นี้..กะสอย
- ๑๙๑   สอย...สอย
 ลูกบ่ดี พ่อแม่ปากเปือก
 ลูกโคยเสียดพ่อแม่อยากอาย
- ๑๙๒   สอย...สอย
 ลูกเขี้ยวใส่ชิ่นผัดเท็งตบเท็งตี
 บาดผัวเหยี่ยวใส่หิ
 ผัดกั๊ดแขวอยู่ก้าด ๆ ๆ นี้...กะสอย
- ๑๙๓   สอย...สอย
 ลูกสาวเพื่อนบ่คือลูกสาวโต
 ลูกสาวเพื่อนผู้งามโพโล
 หรือเพื่อนตั้งนะโมก่อนบ้อ ...ยามเพื่อนเค้า อันนี้....กะสอย

หมวดอักษร ส

- ๑๕๔   สอย...สอย
 สาวลำน้อยอยากได้ผ้าดี
 เหลียวเบิ่งหีบล้างสบู่
- ๑๕๕   สอย...สอย
 สาวลำน้อยนั่งจีหรงยขอนแก่น
 บั้นท้ายสีหย่อน ๆ ๆ มีผ้าแล้วดี
- ๑๕๖   สอย...สอย
 สาวลำน้อยเที่ยวเล่นสงกรานต์
 นมบ่ทันแตกพาน เหลียวเห็นพอ..ดี..ปี
- ๑๕๗   สอย...สอย
 สาวลำน้อย บ่สู้จักช่องเจ็ดสี่
 โขยคำหี ทิวีเพื่อกุณ
- ๑๕๘   สอย...สอย
 สาวลำน้อย บ่สู้จักเป็บซี่
 โขยคำหี เป็บซี่ดีที่สุด
- ๑๕๙   สอย...สอย
 สาวลำน้อย บ่nungกางเกงใน
 บาดซันดู...หี...บาดได้... บ้า มาแซบมานัว แทนอ
- ๒๐๐   สอย...สอย
 สาวลำน้อย หัดสวดสรภัญญ์
 นั่งทับขวยมดคันหนีแดงพิลิน

- ๒๐๑   สอย...สอย
 สาวแม่ฮ้างนั่งจ้อยอยู่ในสวน
 นั่งหน่อกล้วยฮ้วน ๆ
 ช่วยมาคือคนแพ้น้อ นี่...กะสอย
- ๒๐๒   สอย...สอย
 ลีคู่เขาเอิ้นกระหรี บ่ลีเขาเอิ้นกระเทย
 ถ่าบ่ลีชะเล...ยเขาเอิ้นหลวงพ้อ
- ๒๐๓   สอย...สอย
 สาวนักเรียนบ่สู้จักฟู้กัน
 บัดถึกเขาพิน... โอ้อโฮ้ผีแปรง...ร้ายกาจ
- ๒๐๔   สอย...สอย
 สาวลำน้อยบ่สู้จักแลคตาชอย
 บัดเขาไปพาชอย ... อาหารเสริมสำหรับคุณ
- ๒๐๔   สอย...สอย
 สองเชื้อเผ่าทวยปัญหาสำคัญ ก็นิ่งนอนน่าน่ากัน... นึกสนุกหลายต่าง
 ความทวยเป็นตัวอย่าง สอนลูกสอนหลาน ปัญหาพิสดารฟังเดื่อคุณแม่
 ทั้งคนเผ่าคนแก่ พวกลูกพวกหลาน ฟังปัญหาสำคัญผัวถามเมียว่า
 เผ่า ๆ ยามมันแข็งจิกขึ้นก่อน ยามมันอ่อนอ้อยช้อยลงมานี้
 เมียตอบ เหอ เฮย หนึ่งหน่อง หนึ่งหน่อง เนี่ย ๆ
- ๒๐๕   สอย...สอย
 สาวลำน้อยกำลังขึ้นใหม่ เห็นหน่อไม้เป็นหน่อตู้ปู้
 เลิกขึ้นสูงลงใส่ชะหมับ เต็นจับ ๆ หีสับลงปู้
 จีบคันดีแพ้นอ สั่งมาแซบแพ้นอ
 สั่งมาคันแพ้นอ อีแฮม อีแม่

๒๐๕   สอย...สอย
 ลีหีมอย...ปานว่าแหงหนวดกึ่ง
 จักว่ายุ่งบ่ยุ่ง จักของเพิ่นของโต
 บาดว่าโดยโมโห แดกเข้านุ้ยนุ้ย
 หีกะเลขบ่อื้อ...ปล่อยเข้าไปสา
 หมอยก็จำ จ๊ะ จำ จำ จำ จำ จำ...

๒๐๖   สอย...สอย
 สาวสำน้อยบ่สู้จักหลอดนืออน
 บัดเขาเอาโดยสอดหี หลอดนืออนยาวจ้ง

หมวดอักษร ห

๒๐๗   สอย...สอย
 เหม็นตด เหม็ดจี๊ เล่นหนี
 บาดฮาเหม็ดหีนอนเฝ้ายังกิน อันนี้...กะสอย

๒๐๘   สอย...สอย
 หมากขามโค้ง...กะหมากขามขงเลง
 โดยโตเองสี่แล้วเมียนไว้

หรือ   สอย...สอย
 หมากขามโค้งหมากขามซื้อหวาน
 ลีแม่มาน ปานจิ้งจิวหนอก
 ล้าวว่าน้ำสืออก...แพบท้องเกือบตาย เว่ยเส้ย

๒๐๙   สอย...สอย
 หัวคิงไคเป็นกอ พะยะ
 ผู้สาวมักพระตกอเวจี

๒๐๙   สอย...สอย
 หัวคิงไคเป็นกอพะยะ
 ผู้สาวมักพระไปร้องสรภัญญ์

- ๒๑๐   สอย...สอย
 หีผู้สาวกินข้าวเม่า
 หีผู้เต่ากินจี่แกลบ กุ๊บกับ ๆ
- ๒๑๑   สอย...สอย
 หมอยบให้ว่าหมอย...ให้ว่าคิ้วหี
 หี..บให้ว่าหี...ให้ว่า...หีบ...ปิ้งแตก
 แตกบให้ว่าแตก ..ให้ว่าหลักกิโล..หี...อันนี้...กะสอย
- ๒๑๒   สอย...สอย
 หน่อ เอ้ย หน่อ เป็นกรรมการ
 หีกับหมอยจิ้นชกชิงแซมป์
 ดดแตก..แอ่น..แอ่นเป็นเสียงระฆัง อันนี้...กะสอย
- ๒๑๓   สอย...สอย
 หีเอ้ยหี หีบมีกระดูก
 บาดขามออกลูก หีอ้าวเว้ นี้...กะสอย
- ๒๑๔   สอย...สอย
 หมอยบให้เอ็นว่า..หมอย
 ให้เอ็นว่าฝอยซัดแตก นี้..กะสอย
- ๒๑๕   สอย...สอย
 หมากขามโค้งหมากขามซ้อห่าง
 หว่างขาสู้เต่ามีแต่ ปุ่มปาน ปุ่มไหม
 กล้วย อ้อย ส้อยปี ข้าวโพด สารี หมากพริก
 หมาเชื้อ เกลือ ปลาแดก
 จี๋หรีา โหน่งบ่ โหนง โสม อยู่หั้นเหม็ด
 ปลาแดกเหม็น บัดว่าปลาแดกโหนง
 บัดหีเหม็น คือบ่ว่าหี โหนง น้อ อันนี้...กะสอย

หมวดอักษร อ

- ๒๑๖   สอย...สอย
 อ้ายทิดลิกใหม่ บ่สู้จักปิ่นผา
 บัดว่าเมียยกขา โสลูกปิ่นยางหนอง อันนี้...กะสอย
- ๒๑๗   สอย...สอย
 อุ่มลุ่ม อุ่มลุ่ม นกขุ่มติดขิง
 เหลือแต่เป็นพีหึง หีน้อยกว่าน้อง
- ๒๑๘   สอย...สอย
 อยู่ในน้ำแมนปลา อยู่ในนาแมนข้าว
 อยู่ในเข่งเขาเอ็นปลาหู อยู่ในตูแมนอีปูกำโข่ง
 อยู่ในช่งเอ็นหมากรักไซห้า อยู่ในบั้งเอ็นเอียนปลาไหล
 อยู่ในกางเกงในแตกกลางพู่
 บักงูสิงห์เดือย...มันนอนอยู่ ตาเหลือมเม้า ๆ
 คาของเจ้าเห็นฮุ้งยามกลางคืน ...พินบ่ไฟทั้งเข้าไปบ่อย ๆ
 กูอยากตัดขงน้อย...ให้มึงอยู่ยามหนาวบึงเคื่อ..โคยเฮ้ย

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- เข้มพร ศรีทวีกาศ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๑๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลนาโก อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ มิถุนายน ๒๕๕๑
- จารุณี รัตนวิเศษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๔๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลตำราญ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ มิถุนายน ๒๕๕๑
- จำปา นาดนอม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๖๖ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลเหล่าอ้อย อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- จอม จิตรจง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๗๔ ม.๕ ตำบลสายนาวัง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ชума แสงหมฏ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๓๑๕ ม.๕ ตำบลกุดหว้า อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ดาว ภูชัยเพลง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร, เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๔๖ หมู่ที่ ๕ ตำบลไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ดอกซ้อณ ผาละภรณ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร, เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๕๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลโคกศรี ตำบลคำบาง
- นิคม อุปชีวะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองผือ อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- นิเวช นิสกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๕๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเหล่าอ้อย อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ทิวา ศรีไพรวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๒๒๖ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบัวขาว อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทองคำ การศุค เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองโพน อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ทองอ่อน หนองโสดา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- บน ศรีหลัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลคำบาง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์
- บุญมี ภูผาแดง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กอแก้ว ศิริกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๐๗ หมู่ที่ ๒ ตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
- ประวิติ สาระสิทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย ตำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑
- ประวิทย์ ศูนย์สุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านหนองขาม หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประสิทธิ์ ขจรจิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๑๔ ตำบลบัวขาว
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ประเสริฐ แยมไธย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลกุดหว้า
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ปราณินนท ก้อนบุญไชย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๓
ตำบลศรีสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ไพฑูรย์ ศรีวรสาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๔๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลสมเด็จ
อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ไพบูลย์ ปานโต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลกุดหว้า
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

รุ่งราวดี ก้อนบุญไชย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ที่ ๓
ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำไพ เจริญสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๔๐ หมู่ที่ ๑๓ ตำบล
บ่อแก้ว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

วิเศษ คำไชโย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๔๐ หมู่ที่ ๑๓ ตำบล
บ่อแก้ว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

วิเชียร จรทะผา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วิรัตน์ แคนสีแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๑๐ หมู่ที่ ๖
ตำบลบึงนาเรียง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

สวาสดี ทัทภูเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย สำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๖๓ หมู่ที่ ๗
ตำบลหนองชัยพัฒนา อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

สมัย ทรัพย์สิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย สำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๓๑ หมู่ที่ ๔
ตำบลนาจารย์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สังคม ศรีโคตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วรวิทย์ เชนบุรัมย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๓๕ หมู่ที่ ๑๒ ตำบล
หนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

สน อุปไชย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๕๖ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองแปน
อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

สุข อนุสนธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จันทรฉาย สำราญเนตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๓
ตำบลเหล่ากลาง อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

สุทธิ ระดาฤทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นภาพรรณ ชูเอียด เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๒๘ หมู่ที่ ๕
ตำบลโพนงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

สุพรรณ ลมพัดพร้าว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อำไพ ไสยจรรย์

ศักดิ์สยาม แสงชมภู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, คำพล พิมพเสน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ ๑๕๘ หมู่ที่ ๕ ตำบล
กุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์